Rapport 2021/19 | For Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka)

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra regionale energiressurser

Leonid Andreev og Stine Mari Godeseth

Dokumentdetaljer

Tittel	Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra regionale energiressurser
Rapportnummer	2021/19
Forfattere	Leonid Andreev og Stine Mari Godeseth
ISBN	978-82-8126-522-6
Prosjektleder	Stine Mari Godeseth
Kvalitetssikrer og oppdragsleder	Haakon Vennemo
Oppdragsgiver	Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka)
Dato for ferdigstilling	30. april 2021
Kilde forsidefoto	Bildet er hentet fra Pexels
Tilgjengelighet	Offentlig
Nøkkelord	kraft og energi, klima og det grønne skiftet, lokal og regional utvikling

Om Vista Analyse

Vista Analyse AS er et samfunnsfaglig analyseselskap med hovedvekt på økonomisk utredning, evaluering, rådgivning og forskning. Vi utfører oppdrag med høy faglig kvalitet, uavhengighet og integritet. Våre sentrale temaområder er klima, energi, samferdsel, næringsutvikling, byutvikling og velferd. Vista Analyse er vinner av Evalueringsprisen 2018.

Våre medarbeidere har meget høy akademisk kompetanse og bred erfaring innenfor konsulentvirksomhet. Ved behov benytter vi et velutviklet nettverk med selskaper og ressurspersoner nasjonalt og internasjonalt. Selskapet er i sin helhet eiet av medarbeiderne.

Forord

Vista Analyse har på oppdrag fra Samarbeidande Kraftfylke (Kraftfylka) kartlagt fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra regionale energiressurser, og potensialet for verdiskaping ved forbedrede virkemidler. Prosjektet er gjennomført i mars og april 2021.

Vi takker Niklas Kalvø Tessem, daglig leder i Kraftfylka, for godt samarbeid og nyttige innspill og diskusjoner underveis. Vi takker også Kraftfylkas kontaktpersoner i fylkeskommunene for innspill til utforming og informanter til spørreundersøkelsen. Til sist takker vi informantene i Kraftfylkas medlemsfylker og ved NHOs regionkontorer som har deltatt i spørreundersøkelsen. Deres bidrag har vært avgjørende for gjennomføringen av prosjektet.

Prosjektet er gjennomført av Leonid Andreev og Stine Mari Godeseth. Haakon Vennemo har vært oppdragsleder og kvalitetssikrer.

30. april 2021

Haakon Vennemo
Oppdragsleder
Vista Analyse AS

Innhold

Sammendrag og konklusjoner 6

1 Innledning 9
1.1 Verdiskaping fra regionale energiressurser 9
1.2 Organisering av rapporten 9

2 Metode og datagrunnlag 10
2.1 Kvalitativ spørreundersøkelse 10

3 Samfunnsutviklerrollen 12
3.1 Næringsutvikling er en viktig del av fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle 12
3.2 Virkemidler for næringsutvikling fra energiressurser 12
3.3 Hvilke virkemidler bør fylkeskommunen ha ansvar for? 16

4 Dagens virkemidler i praksis 17
4.1 Virkemidler for næringsutvikling 17
4.2 Virkemidler for elektrifisering av transportsektoren 22
4.3 Fylkeskommunene har til en viss grad fått styrket sin rolle som følge av regionreformen, men ulike syn 23
4.4 Samarbeid med kommuner og statlige aktører 24

5 Potensialet ved et forbedret virkemiddelapparat 26
5.1 Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) 26
5.2 Oppdrag til Innovasjon Norge 27
5.3 Regionale næringsfond 27

Referanser 29

Vedlegg 32
A Spørreskjemaer 33
B Fordeling av svar på spørsmål 54

Sammendrag og konklusjoner

Som regional utviklingsaktør skal fylkeskommunen legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping. Fylkeskommunene kan fremme næringsutvikling gjennom ulike virkemidler. I denne rapporten kartlegger vi hvordan dagens virkemidler for næringsutvikling og verdiskaping fra regionale energiressurser fungerer i praksis og analyserer potensialet som kan utløses dersom virkemiddelapparatet i fylkeskommunene forbedres. Rapporten bygger i hovedsak på to undersøkelser rettet mot henholdsvis folkevalgte og ansatte i fylkeskommunene i Kraftfylka, samt NHOs regionkontorer i de samme fylkene.

Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond fremstår ifølge undersøkelsen som de viktigste virkemidlene å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser. Offentlig innkjøp og subsidier vurderes som de viktigste virkemidlene for økt elektrifisering av transportsektoren, mens regulatoriske virkemidler i liten grad trekkes frem.

Næringsutvikling er en viktig del av fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle

Som regional utviklingsaktør skal fylkeskommunen legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping. Fylkeskommunene kan fremme næringsutvikling gjennom ulike virkemidler, som spenner fra tilskuddsordninger, samarbeidsprosjekter, nettverkttiltak og kompetansetiltak. Det kan skje både i egen regi og som oppdragsgiver for virkemidler som forvaltes av Innovasjon Norge og Siva (Selskapet for industrivekst SF). Det varierer mellom virkemidlene hvilket ansvar fylkeskommunen har for forvaltning og finansiering av virkemidlene.

Vi gjennomførte to undersøkelser rettet mot henholdsvis folkevalgte og ansatte i fylkeskommunene i Kraftfylka, samt NHOs regionkontorer i de samme fylkene. Målet var å kartlegge hvordan virkemidlene fungerer i praksis og hvilke virkemidler som er viktigst å styrke. Konsekvenser av regionreformen og samarbeid mellom fylkeskommunene og henholdsvis kommuner og det statlige virkemiddelapparatet om næringsutvikling var også omfattet av spørreundersøkelsen.

Virkemidler for næringsutvikling har ulik effekt

På bakgrunn av undersøkelsene vurderer vi at virkemidlene for næringsutvikling legger til rette for *etablering av ny kraftkrevende industri* i middels stor til stor grad. Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, oppdrag til Innovasjon Norge og regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) vurderes som de virkemidlene som i størst grad legger til rette for etablering av ny kraftkrevende industri.

Virkemidlene vurderes i noe mindre grad å legge til rette for *elektrifisering av andre næringssektorer* og *økt produksjon av fornybar energi.* Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner og oppdrag til Innovasjon Norge er de virkemidlene som i høyest grad legger til rette for etablering av elektrifisering av andre næringssektorer. Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, regional planlegging, regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i

regionene (FORREGION) og oppdrag til Innovasjon Norge og tilskuddsordninger rettet mot bedrifter er de virkemidlene som i størst grad legger til rette for *økt produksjon av fornybar energi.*

Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond er de tre virkemidlene som flest mener at bør styrkes dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser. Også regionalt samarbeid med Enova og tilskuddsordninger mot bedrifter nevnes av flere informanter.

Offentlig innkjøp og subsidier er viktigst for elektrifisering av transportsektoren

Elektrifisering av transportsektoren er en annen måte fylkeskommunene kan skape verdier fra regionale energiressurser på. Fylkeskommunene har flere virkemidler rettet mot elektrifisering av transportsektoren, som er regulatoriske virkemidler, offentlige innkjøp og subsidier. Disse er finansiert blant annet gjennom statlig støtte. Et flertall av informantene i spørreundersøkelsen vurderer at virkemidlene legger til rette for elektrifisering av transportsektoren i middels stor til stor grad. Offentlig innkjøp og subsidier vurderes som de viktigste virkemidlene å styrke for økt elektrifisering av transportsektoren, mens regulatoriske virkemidler i liten grad trekkes frem.

Fylkeskommunene har fått styrket sin rolle etter regionreformen

Gjennom regionreformen har regjeringen ønsket å legge til rette for at det regionale folkevalgte nivået får en sterkere rolle som regional samfunnsutvikler ved at fylket får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning. I forbindelse med reformen er oppdragsgiveransvaret for flere næringspolitiske virkemidler som tidligere ble forvaltet av Innovasjon Norge og Siva, overført til fylkeskommunene fra 1.1.2020. De fleste informantene opplever at fylkeskommunen har fått styrket sin rolle som regional samfunnsutvikler som følge av regionreformen, men det varierer i hvor stor grad de vurderer at rollen er styrket.

Samarbeidet med kommuner og statlige aktører fungerer godt

Undersøkelsen rettet mot fylkeskommunene viser at det er stor grad av samarbeid om næringsutvikling og verdiskaping fra energibaserte naturressurser mellom den enkelte fylkeskommunen og kommunene i fylket i dag, og at et flertall av informantene opplever samarbeidet med kommunene som bra eller svært bra. Det er mindre samarbeid mellom fylkeskommunene og det statlige virkemiddelapparatet. De fleste informantene svarer at de samarbeider i middels stor grad eller i stor grad, men det er noe variasjon i svarene. De fleste svarer at samarbeidet fungerer middels bra, etterfulgt av bra og svært bra. Ingen svarte at samarbeidet med kommuner og statlige aktører fungerer dårlig eller svært dårlig.

Potensialet ved et forbedret virkemiddelapparat

Et styrket virkemiddelapparat kan innebære økte finansielle rammer for virkemiddelet eller endret innretning og forvaltning. På bakgrunn av tidligere gjennomførte og eksterne vurderinger og evalueringer av virkemidlene har vi vurdert potensialet ved å styrke regionale forskningsfond og forskningsbasert

innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond. Dette er de tre virkemidlene som de fleste informantene i spørreundersøkelsen mener at bør styrkes dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser. Tidligere gjennomførte utredninger og evalueringer av disse virkemidlene indikerer at en styrking kan legge til rette for økt verdiskapning og næringsutvikling fra regionale energiressurser. Vi anbefaler imidlertid at det gjøres nærmere vurderinger før en tar stilling til hvilke og hvordan virkemidlene bør styrkes.

1 Innledning

Fylkeskommunene har en rolle og et potensial som iverksettere av tiltak for å skape verdiskaping fra regionale energiressurser. Rollen er blitt forsterket etter regionreformen. Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping er en viktig faktor for at fylkeskommunene skal fungere i denne rollen. Denne rapporten kartlegger hvilke virkemidler fylkeskommunene har i dag, hvordan de fungerer og potensialet for forbedring.

1.1 Verdiskaping fra regionale energiressurser

Kraftfylka organiserer de største kraftproduserende regionene i Norge. Medlemmene er spredt over hele landet og omfatter fylkeskommunene Agder, Innlandet, Nordland, Rogaland, Vestfold og Telemark, Vestland og Troms og Finnmark. Felles er store utbygde eller potensielle vannkraftressurser og annen fornybar energi. De disponerer om lag 2,1 TWh konsesjonskraft – tilsvarende 2,1 milliarder kWh, og mottar naturressursskatt fra all kraftproduksjon (Kraftfylka, 2021a). Fylkeskommunene eier flere regionale kraftselskaper, enten helt eller delvis. Rettigheter til konsesjonskraft og/eller eierskap i kraftselskaper gir store inntekter som bidrar til å finansiere fylkenes tjenestetilbud og regional næringsutvikling.

Vannkraftressursene preger det øvrige næringslivet. I Kraftfylka ligger store deler av landets kraftforedlende industri. Kraftfylka anslår at tre fjerdedeler av kraftforbruket i kraftintensiv industri foregår i disse fylkene (Kraftfylka, 2021b). Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping er viktig for å skape verdier fra regionale energiressurser; både fra selve kraftproduksjonen, kraftforedlende industri (for eksempel batterifabrikker, hydrogenproduksjon og datasentre) og elektrifisering av transportsektoren (for eksempel utslippsfrie ferger, hurtigbåter og busser).

På denne bakgrunn er formålet med studien å kartlegge dagens virkemidler og analysere potensialet som kan utløses dersom virkemiddelapparatet i fylkeskommunene forbedres.

1.2 Organisering av rapporten

I kapittel 3 gir vi en oversikt over fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle, herunder de ulike virkemidlene som er rettet mot verdiskaping fra energiressurser som fylkeskommunen har ansvar for, samt prinsipper for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner. Deretter retter vi oss i kapittel 4 mot hvordan virkemidlene fungerer i dag, gjennom en analyse av funn fra en kvalitativ spørreundersøkelse rettet mot fylkeskommunene og NHOs regionkontorer i Kraftfylka. I kapittel 5 diskuteres potensialet for økt verdiskaping og næringsutvikling fra regionale energiressurser ved et forbedret virkemiddelapparat.

2 Metode og datagrunnlag

Prosjektets sentrale aktivitet er to undersøkelser rettet mot henholdsvis folkevalgte og ansatte i fylkeskommunene i Kraftfylka, samt NHOs regionkontorer i de samme fylkene. Formålet med undersøkelsene er å avdekke styrker og svakheter ved dagens virkemiddelapparat slik det oppleves i praksis og å få informantenes vurdering av potensialet for forbedring. For å supplere vurderingene fra undersøkelsene har vi i tillegg innhentet vurderinger fra tidligere eksterne vurderinger og evalueringer av virkemidlene.

2.1 Kvalitativ spørreundersøkelse

Vi gjennomførte to undersøkelser rettet mot henholdsvis politisk og administrativt nivå i fylkeskommunene og mot NHOs regionkontorer i Kraftfylka. Hensikten med sistnevnte var å innhente næringslivets syn. Målet var å kartlegge hvordan virkemidlene fungerer i praksis og hvilke virkemidler som er viktigst å styrke. Konsekvenser av regionreformen var også omfattet av undersøkelsen. Undersøkelsen rettet mot fylkene omhandlet i tillegg samarbeid med kommuner og det statlige virkemiddelapparatet. Utover sistnevnte var spørreskjemaet rettet mot NHO og fylkeskommunene like. Spørreskjemaet besto i hovedsak av lukkede spørsmål (se spørreskjemaer i vedlegg A.1 og vedlegg A.2).

Kraftfylka hadde en viktig og aktiv rolle i utformingen av spørreskjemaene og sammensetningen av utvalgene. Før utsendelse ble spørreskjemaet testet på tre informanter i tre av Kraftfylkas medlemsfylker, som også ga innspill til utvalget i den fylkeskommunale undersøkelsen.

Vi sendte to påminnelser om å besvare undersøkelsene til de som ikke hadde svart underveis.

2.1.1 Utvalg

Undersøkelse rettet mot fylkeskommunene

Undersøkelsen til fylkene ble sendt ut til et utvalg folkevalgte og ansatte på administrativt nivå i Kraftfylkas medlemsfylker, til sammen 42 personer. På politisk nivå omfattet utvalget i hvert fylke tre informanter: fylkesordfører, fylkesvaraordfører og leder av utvalg for næring. I fylkene med parlamentarisme (Nordland og Troms og Finnmark) ble undersøkelsen sendt til fylkesrådsleder, nestleder i fylkesrådet og fylkesdirektør for næring. På administrativt nivå omfattet utvalget i hvert fylke tre informanter: øverste leder for næringsområdet og relevante seksjons-/avdelingsledere. Disse ble vurdert som de med best samlet oversikt over de virkemidlene og øvrige temaene undersøkelsen omhandlet i de aktuelle fylkeskommunene.

I alt besvarte 18 informanter i fylkeskommunene undersøkelsen. Enkelte besvarte undersøkelsen delvis. Vi fikk svar fra samtlige fylker. Tabell 2.1 viser fordelingen av informanter mellom de ulike fylkene i undersøkelsen. Informantene fordeler seg noe ujevnt mellom fylkene, med flest informanter i Innlandet og færrest i Agder. I fire fylkeskommuner har vi fått minst ett svar fra både politisk og administrativt nivå. I to fylkeskommuner har kun administrativt ansatte besvart undersøkelsen, og i en fylkeskommuner er det kun svar fra folkevalgt nivå.

Tabell 2.1 Fylkesvis fordeling av informanter i fylkeskommunene

Fylkeskommune	Antall informanter	Andel
Agder	2	11 %
Innlandet	4	22 %
Nordland	3	17 %
Rogaland	2	11 %
Vestfold og Telemark	1	6 %
Vestland	3	17 %
Troms og Finnmark	3	17 %
Sum	**18**	

Tabell 2.2 viser fordelingen av informanter mellom folkevalgte og administrativt ansatte. Det var noen flere administrativt ansatte (56 pst.) enn folkevalgte (44 pst.) som besvarte undersøkelsen.

Tabell 2.2 Fordeling av informanter mellom folkevalgte og administrativt ansatte

	Antall informanter	Andel
Folkevalgte	8	44 %
Administrativt ansatte	10	56 %
Sum	**18**	

Informantene i fylkeskommunen ble vurdert som de med best samlet oversikt over de virkemidlene og øvrige temaene undersøkelsen omhandlet i de aktuelle fylkeskommunene. Imidlertid kan det finnes andre politikere og administrativt ansatte som også har denne samlede oversikten, som vi ikke fanget opp, eller som har mer spiss- og dybdekompetanse på enkelttemaene, herunder virkemidlene, som tas opp i undersøkelsen. I tillegg er det noe ujevn fordeling mellom informantene på de ulike fylkene, og noen flere administrativt ansatte enn folkevalgte som besvarte undersøkelsen. I lys av sistnevnte samt utvalgets størrelse mener vi det bør utvises forsiktighet med å generalisere resultatene fra undersøkelsen. Samtidig mener vi at undersøkelsen gir et bilde av hvordan virkemidlene og de øvrige temaene oppfattes blant de politisk folkevalgte og ansatte i de aktuelle fylkeskommunene.

Undersøkelse rettet mot NHOs regionkontorer

Undersøkelsen rettet mot NHOs regionkontorer ble sendt ut til samtlige regionkontorer i Kraftfylkas medlemsfylker. Hensikten var å innhente en vurdering fra næringslivet av de aktuelle problemstillingene. I alt besvarte fire av syv regionkontorer undersøkelsen. Undersøkelsen ble sendt til leder av kontoret, men med mulighet til å videresende til en av sine kollegaer dersom vedkommende ikke hadde anledning til å svare på undersøkelsen.

3 Samfunnsutviklerrollen

I dette kapittelet diskuterer vi fylkeskommunens rolle innenfor næringsutvikling. Vi gir også en beskrivelse av de ulike virkemidlene som er rettet mot næringsutvikling fra energiressurser og som er omfattet av spørreundersøkelsen omtalt i kapittel 2. Avslutningsvis redegjør vi for prinsippene for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner, som legger føringer for hvilke virkemidler fylkeskommunen bør ha ansvar for og hvordan de skal finansieres.

3.1 Næringsutvikling er en viktig del av fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle

Fylkeskommunene har flere oppgaver og funksjoner som er viktige for samfunnsutviklingen i fylket. Den regionale samfunnsutviklerrollen handler om å 1) gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, tilpasset regionale og lokale forhold, 2) å mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn, og 3) å samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk, jf. Distriksmeldingen (Meld. St. 5 (2019–2020)).

Næringsutvikling er en viktig del av fylkeskommunenes ansvar for god samfunnsutvikling. Som regional utviklingsaktør skal fylkeskommunen legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping. Fylkeskommunene kan fremme næringsutvikling gjennom ulike virkemidler, som spenner fra tilskuddsordninger, samarbeidsprosjekter, nettverkttiltak og kompetansetiltak, både i egen regi og gjennom oppdragsgiver for virkemidler som forvaltes av Innovasjon Norge og Siva (Selskapet for industrivekst SF). I denne rapporten ser vi nærmere på de virkemidlene som er relevante for næringsutvikling fra regionale energiressurser i de syv Kraftfylka, jf. omtale i kapittel 3.2.

I forbindelse med regionreformen ble oppdragsgiveransvaret for flere næringspolitiske virkemidler som tidligere ble forvaltet av Innovasjon Norge og Siva, overført til fylkeskommunene fra 1.1.2020. Det gjelder næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt markedsavklaringsdelen av etablerertilskuddet. Styrket regional næringsutvikling har vært et viktig mål med reformen. Gjennom reformen ønsket regjeringen å legge til rette for at det regionale folkevalgte nivået får en sterkere rolle som regional samfunnsutvikler, ved at dette nivået får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning (Meld. St. 6 (2018–2019)).

3.2 Virkemidler for næringsutvikling fra energiressurser

I det følgende gir vi en beskrivelse av de ulike virkemidlene som er rettet mot næringsutvikling fra energiressurser og som er omfattet av spørreundersøkelsen.

Regionale næringsfond er opprettet gjennom fylkeskommunale bevilgninger, i noen tilfeller i kombinasjon med statlige og kommunale bevilgninger.[1] Næringsfondene skal utvikle og legge til rette for lokalt næringsliv. Noen næringsfond gir tilskudd til bedrifter, for eksempel Agder fylkeskommunes næringsfond (Agder fylkeskommune, 2021a), mens andre er rettet mot områder som har utfordringer med

[1] Tilskudd til regionale næringsfond inngikk tidligere i bevilgningen på kap. 550, post 64. Posten ble i 2020 innlemmet i rammetilskuddet til fylkeskommunen, jf. Prop. 113 S (2018-2019) og Prop. 1 S (2019-2020) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

næringsutvikling, som i Rogaland (Rogaland fylkeskommune, 2021) og i Vestland (Vestland fylke, 2021a). I tillegg finansierer fylkeskommunene en rekke kommunale næringsfond.

Regionale forskningsfond skal styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling, og medvirke til at bedrifter og offentlige virksomheter oppnår økt kompetanse, innovasjonsevne og verdiskaping. Fondene skal også mobilisere bedrifter og offentlige virksomheter til å delta i nasjonal og internasjonal forskning gjennom tilskudd til forskning og innovasjon (Forskrift om de regionale forskningsfondene, 2019). Tilskuddene finansieres over statsbudsjettet (kap. 286, post 60) og forvaltes av fylkeskommunene. Bevilgningen i 2021 er på nær 195 mill. kroner (Stortinget, 2021). Som en del av regionreformen i 2020 fikk hver fylkeskommune sitt eget forskningsfond og de gjør selv vedtak om utlysninger og tildelinger av midler til forskningsprosjekt.

Innovasjon Norge, Siva og Norges forskningsråd forvalter virkemidler på oppdrag fra fylkeskommunene og departementene. Bruken av tilskuddsmidlene skal være forankret i regionale mål og planer, og i forpliktende partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører. Fylkeskommunene har ansvar for å utforme og finansiere oppdrag til Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva, i tråd med regionale behov og prioriteringer

Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) er en regional satsing fra Forskningsrådet og har som mål å øke verdiskapingen i næringslivet gjennom forskningsbasert innovasjon. Hovedmålet for ordningen er at flere bedrifter bruker forskning i sitt innovasjonsarbeid, flere fagmiljøer i FoU-institusjonene er relevante samarbeidspartnere for næringslivet, og at sammenhengen mellom regional og nasjonal innsats for forskningsbasert innovasjon er styrket (Forskningsrådet, 2018).

FORREGION har tre hovedelementer (Forskningsrådet, 2017 og 2018):

1. Mobilisering av enkeltbedrifter til forskningsbasert innovasjon
2. Kapasitetsløft: Bygge forskningskapasitet i universitets- og høgskolesektoren på områder der næringslivet har behov
3. Dialog: Kunnskap og dialog om regionalt arbeid med forskningsbasert innovasjon.

Gjennom FORREGION stiller fylkeskommunene blant annet med kompetansemeglere, som kan gi råd om utforming av prosjektet, hjelpe med å finne aktuelle forskningsmiljø for prosjektet, relevant forskningsmiljø og støtteordning. FORREGION er et samarbeid med fylkeskommunene og Norges forskningsråd, og finansieres av flere departementer. I 2020 ble det bevilget 80 mill. kroner til ordningen over statsbudsjettet (Forskningsrådet, 2020).

De enkelte prosjektene tilleggsfinansieres av prosjektpartnerne selv og fra andre, for det meste regionale, kilder (Sintef, 2019). Fylkeskommunene leverer sin innstilling til Forskningsrådet om hvem som bør få midler og Forskningsrådet gjør endelig vedtak. Fylkeskommunen er ansvarlig for å følge opp tildelinger.

Siva gir tilskudd til inkubasjonsselskaper og næringshager. En inkubator er et innovasjonsselskap, eller del av et innovasjonsselskap, som skal bidra til utvikling og etablering av nye vekstbedrifter og skape vekst i etablert næringsliv gjennom rådgiving innenfor forretningsutvikling og kommersialisering til en subsidiert kostnad, og ved å koble sammen gründere, bedrifter, akademia, FoU-miljøer, investorer og andre (Siva, 2021a). Siva bidrar gjennom inkubasjonsprogrammet med tilskudd, kompetanse og nettverk. En næringshage er et innovasjonsselskap som tilbyr bedriftene tjenester som bedriftsrådgivning, hjelp til utvikling av forretningsideer, markedsplanlegging, nettverksbygging, internasjonalisering og andre utviklingsrelaterte oppgaver til en subsidiert kostnad, og skal koble bedriftene opp til relevante

fagmiljøer, FoU-miljøer, andre innovasjonsselskaper, investeringsmiljøer, samt offentlig virkemiddelapparat. Næringshageprogrammet har som hovedmål å bidra til økt verdiskaping, vekst og utvikling av norsk næringsliv, fortrinnsvis i distriktene. Næringshageprogrammet skal også være et virkemiddel for fylkeskommunen og bidra til at fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør styrkes. (Siva, 2021b).

Innovasjon Norge SF er særlovsselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet og fylkeskommunene. Hovedmålet til selskapet er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og utløse regionenes næringsmessige muligheter (Innovasjon Norge, 2021). Selskapet forvalter ulike bedriftsrettede virkemidler på oppdrag fra fylkeskommunene, herunder mentorprogram, bedriftsnettverk, samt markedsavklaringsdelen av etablerertilskuddet, samt ulike bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene.[2] Mentorprogrammet setter daglig leder i gründerbedriften i kontakt med erfarne personer i næringslivet, som fungerer som sparringspartnere. Gjennom bedriftsnettverkstjenesten gir Innovasjon Norge faglig veiledning og finansiering til bedriftsnettverk for små- og mellomstore bedrifter. Tilskudd til markedsavklaring skal brukes til å teste om det eksisterer et betalingsvillig marked for en forretningsidé.

Ordningene i Siva og Innovasjon Norge der fylkeskommunen er oppdragsgiver bevilges over statsbudsjettet på kap. 553, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling. Den samlede bevilgningen på posten i 2021 er nær 781 mill. kroner (Stortinget, 2021).

Fylkeskommunene har også egne tilskuddsordninger rettet mot bedrifter. Det varierer mellom fylkeskommunene i hvilken grad tilskuddsordningene er innrettet mot verdiskaping fra regionale naturressurser, og hvordan ordningene er forvaltet og organisert. For eksempel har Agder fylkeskommune tilskudd rettet mot mobilisering til nye næringer og attraktive arbeidsplasser, etablererveiledning og entreprenørskapskompetanse innen sosialt entreprenørskap og utviklingstiltak i nye og etablerte klynger (Agder fylkeskommune, 2021b). Noen tilskuddsordninger forvaltes av fond. Et eksempel er Telemark utviklingsfond, som forvalter det årlige overskuddet fra fylkeskommunal konsesjonskraft fra de åtte kommuner i Telemark og skal «aktivt støtte bedrifter med prosjekter rettet mot fremtidens bærekraftige og grønne industri» (Telemark utviklingsfond, 2021). I noen av fylkene er tilskudd forvaltet gjennom offentlig eide selskaper. Et eksempel er Troms Holding AS, som er et forvaltningsselskap eid av Troms og Finnmark fylkeskommune sammen med 21 kommuner i Troms, som gir støtte til prosjekter som bidrar til lokal og regional utvikling i Troms og eier og forvalter aksjene i Troms Kraft AS (Troms Holding, 2021).

Flere av fylkeskommunene har også egne investeringsselskap og næringsselskap som går inn på eiersiden i bedriftene, med kapital og med kompetanse i porteføljebedriftenes styrer. Et eksempel er Agder Næringsselskap AS, der fylkeskommunen eier i overkant av halvparten av selskapet sammen med kommunene og næringslivet i fylket (Agder Næringsselskap, 2021). I Innlandet eier fylkeskommunen Komm-Inn AS sammen med kommunene og næringslivet i fylket (Komm-Inn, 2021), mens i Nordland eier fylkeskommunen deler av Helgeland Invest AS (Helgeland Invest, 2021) og Rana Utviklingsselskap AS (Rana Utvikling, 2021). Flere fylkeskommuner er også indirekte deleiere i ulike industriparker. Mo Industripark AS, som er deleid av Helgeland Invest AS, bistår Freyr AS innen flere områder for å legge til rette for etablering av batterifabrikk i Mo i Rana (Mo Industripark, 2021). Nordland fylkeskommune har også lagt

[2] I tillegg mottar Innovasjon Norge oppdrag og bevilgninger fra Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet, fylkesmennene og andre offentlige aktører. I tillegg er fylkeskommunen oppdragsgiver for forvaltning av midlene til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene).

til rette for etablering av batterifabrikk gjennom tilskudd til et prosjekt i regi av Rana Utviklingsselskap (Rana No, 2019).

Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, herunder næringsklynger, er en annen måte fylkeskommunene kan tilrettelegge for næringsutvikling fra regionale energiressurser. Et eksempel er Vestlandsrådet, som er et politisk samarbeidsråd mellom fylkeskommunene Rogaland, Vestland sammen med Møre og Romsdal (Vestlandsrådet, 2021), som blant annet har et hydrogensamarbeid som jobber for økt hydrogenproduksjon, hydrogeninfrastruktur og marked og at hydrogen tas i bruk i offentlige anskaffelser (Vestland fylke, 2021b). Et annet eksempel er Electric Region Agder (ERA), som er et samarbeid mellom 50 selskaper og virksomheter, herunder Agder fylkeskommune, med en visjon om å «skape verdens første helelektriske samfunn på 100% ren energi innen 2030» gjennom å «mobilisere, koordinere og virkeliggjør prosjekter som er med på å oppfylle visjonen» (ERA, 2021). I Troms og Finnmark jobber fylkeskommunen sammen med Varanger Kraft AS, Berlevåg kommune og Nordkapp kommune om utvikling av en hydrogenstrategi for Troms og Finnmark (Berlevåg Industripark, 2021).

Flere av fylkeskommunene tilbyr også rådgivning rettet mot bedrifter og gründere gjennom partnerskap med kommuner eller gjennom å sette ut oppdrag til andre. I Rogaland gir Skape, som er et partnerskap mellom Rogaland fylkeskommune, de 23 kommunene i fylket og Statsforvalteren i Rogaland sin landbruksavdeling, rådgivning og opplæring til gründere i Rogaland som er i startfasen av etableringen sin (Skape, 2021). Andre eksempler er Etablerersenteret i Vestland, StartOpp i Telemark og Vestfold, Etablerkurs i Innlandet. I Vestland har fylkeskommunen sammen med 18 kommuner etablert Invest in Bergen, som er et program for å få flere nasjonale og internasjonale investeringer og etableringer i Bergensregionen, herunder større industrielle satsinger som krever store næringsareal med tilgang til mye elkraft (Vestland fylke, 2021c). I tillegg kan Innovasjon Norge, som er delvis eid og forvaltet av fylkeskommunene, gi råd og veiledning om oppstart av bedrifter.

Regionale planer og strategier er de overordnede virkemidlene fylkeskommunen har for å legge til rette for utvikling i sin region. Regional planlegging skal stimulere til samarbeid om utviklingen i fylket, herunder om næringsutvikling, og fylkene samarbeider med organisasjonene i næringslivet, kommuner, regional statsforvaltning, ulike kompetansemiljø og frivillige organisasjoner om utforming og gjennomføring av planene.

Fylkestinget er regional planmyndighet etter plan- og bygningsloven, og har ansvaret for og ledelsen av arbeidet med regional planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse. Regional planstrategi er fylkeskommunens grunnleggende plandokument og er en overordnet plan for utvikling i fylket, som redegjør for de største utfordringene og setter strategisk retning for utviklingen i fylket. Regional planstrategi utarbeides minst en gang hver valgperiode. På bakgrunn av regional planstrategi utarbeides fylkeskommunen regionale planer, blant annet for næring og innovasjon. Regional plan skal ligge til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal planlegging og statlig virksomhet i fylkene. Den regionale planstrategien og de regionale planene vedtas endelig i fylkestinget. (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021b)

Videre har fylkeskommunene noe regionalt samarbeid med Enova. Enova SF er et statsforetak som skal bidra til reduserte klimagassutslipp og styrket forsyningssikkerhet for energi samt teknologiutvikling som på lengre sikt også bidrar til reduserte klimagassutslipp (Enova, 2021). Selskapets hovedvirkemiddel er investeringsstøtte, men det tilbyr også rådgivning. Enova gir bidrar til elektrifisering av næringssektorer gjennom støtte til teknologi og innovasjon og markedsutvikling, for eksempel gjennom støtte til klima- og energisatsinger i industrien. Enova bidrar til elektrifisering av transportsektoren gjennom

tilskudd til støtte til kommuner og fylkeskommuner til ladeinfrastruktur for offentlige transporttjenester. I statsbudsjettet for 2021 er det bevilget nær 3,3 mrd. kroner til Enova (Stortinget, 2021).

3.3 Hvilke virkemidler bør fylkeskommunen ha ansvar for?

Prinsippene for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner legger føringer for hvilke virkemidler fylkeskommunen bør ha ansvar for og hvordan de skal finansieres.

Nærhetsprinsippet, som er forankret i kommuneloven § 2-2, innebærer at offentlig myndighetsutøvelse bør utøves så nær innbyggerne som mulig, og kan også formuleres som at oppgaver fortrinnsvis bør legges til det forvaltningsnivået (stat, fylkeskommune og kommune) som er nærmest innbyggerne. Kommunen og fylkeskommunene er de forvaltningsnivåene som er nærmest innbyggerne. Nærhetsprinsippet innebærer dermed at offentlige oppgaver i stor grad bør desentraliseres og legges til kommunene eller fylkeskommunene (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021c). I denne konteksten innebærer dette at virkemidler for regional næringsutvikling fortrinnsvis bør ligge på fylkeskommunalt nivå.

Videre innebærer finansieringsprinsippet, som også er forankret i kommuneloven § 2-2, at kommunene og fylkeskommunene bør ha frie inntekter som gir økonomisk handlingsrom. Kommunene og fylkeskommunene bør i hovedsak ha inntekter som kan disponeres fritt. Bakgrunnen for dette er at kommunene og fylkeskommunene har relativt lite rom for å påvirke størrelsen på inntektene sine. Dette innebærer at fylkeskommunene og kommunene samlet skal kompenseres fullt ut for anslåtte merutgifter som følge av nye oppgaver og endringer i regelverk. Dette prinsippet innebærer at dersom fylkeskommunene ilegges nye oppgaver innenfor næringsutvikling, bør de kompenseres fullt ut (og motsatt dersom de får færre oppgaver). (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021c).

Videre er økonomisk og juridisk rammestyring (rammestyringsprinsippet) et hovedprinsipp for den statlige styringen. Detaljert statlig styring skal være særskilt begrunnet i nasjonale mål (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021c). Dette innebærer at fylkeskommunenes inntekter fra staten, sammen med skatteinntektene, i hovedsak er frie midler som fylkeskommunene kan disponere fritt innenfor rammene av lov og forskrift. Begrunnelsen for dette er at nærheten politikerne har til lokalsamfunnets behov og utfordringer gjør at de ved rammefinansiering kan bruke ressursene der de gjør mest nytte, samt at dette legger til rette for innovasjon og nytenkning (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021c). I denne konteksten innebærer dette at virkemidlene som hovedregel bør være finansiert over fylkeskommunes frie inntekter, fremfor øremerking eller annen styring.

Det finansielle ansvarsprinsippet innebærer at forvaltningsnivået som er tillagt ansvar og beslutningsmyndighet for en oppgave, også har ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021c); altså at det økonomiske ansvaret for virkemidlene legges hos fylkeskommunen når de har forvaltningsansvaret. Dette skal legge til rette for mer kostnadseffektive løsninger, oversiktlige ansvarsforhold og mindre risiko for strategiske tilpasninger.

4 Dagens virkemidler i praksis

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan dagens virkemidler for henholdsvis næringsutvikling og elektrifisering fungerer i praksis gjennom undersøkelser rettet mot henholdsvis Kraftfylkas medlemsfylker og NHOs regionkontorer. Undersøkelsene tar også opp hvilke virkemidler som bør styrkes. Videre ser vi nærmere på hvordan fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle er blitt påvirket av regionreformen, og samarbeid mellom fylkeskommunene og henholdsvis kommuner og statlige aktører.

4.1 Virkemidler for næringsutvikling

4.1.1 Etablering av ny kraftkrevende industri

Informantene i fylkeskommunene og ved NHOs regionkontorer ble spurt om å vurdere hvordan de ulike virkemidlene rettet mot næringsutvikling fra energiressurser, jf. omtale i kapittel 3.2, fungerer i praksis. Informantene ble først bedt om å vurdere hvordan virkemidlene legger til rette for etablering av ny kraftforedlende industri, på en skala fra 1 til 5, der 1 er «Ikke i det hele tatt» og 5 er «I svært stor grad». Det var også mulig å svare «Vet ikke».

Tabell 4.1 oppsummerer gjennomsnittlig vurdering av de ulike virkemidlene, fra høyest til lavest vurdering. Alle virkemidlene har i gjennomsnittlig vurdering mellom i middels stor grad og i stor grad (3 og 4 på en skala fra 1 til 5), både hos informantene i fylkeskommunene og NHOs regionkontorer. Det er få som svarer at de enkelte virkemidlene i ingen grad eller svært liten grad (1 og 2 på en skala fra 1 til 5). Samtidig er det for flere av virkemidlene en del variasjon i svarene og for noen av virkemidlene en viss andel som svarer «Vet ikke». Gjennomsnittstallene må ses i lys av dette. Fordelingen av svarene for de ulike virkemidlene fremgår i figurer i vedlegg B, kapittel B.1.1.

Blant alle informantene vurderes i gjennomsnitt samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, oppdrag til Innovasjon Norge og regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) som de tre virkemidlene som i høyest grad legger til rette for etablering av ny kraftkrevende industri.

Blant informantene fra fylkeskommunene vurderes også ovennevnte som de virkemidlene som i høyest grad legger til rette for etablering av ny kraftkrevende industri. Blant respondentene fra NHOs regionkontorer vurderes i gjennomsnitt oppdrag til Innovasjon Norge samarbeid og nettverk med bedrifter også blant virkemidlene som i høyest grad legger til rette for etablering av ny kraftkrevende industri. NHOs regionkontorer gir også regionale næringsfond og Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram i gjennomsnitt høy vurdering. I lys av størrelsen på utvalgene kan forskjellene mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer skyldes tilfeldigheter og må tolkes med forsiktighet. En av respondentene nevnte som en del av undersøkelsen at bedre transmisjonsnett er blitt et viktig felt, og at nettmangel har hindret industrietableringer.

Tabell 4.1 Gjennomsnittlig score på spørsmålet *«Fylkeskommunene har en rekke virkemidler rettet mot næringsutvikling fra energiressurser. Nedenfor er det listet opp ulike virkemidler. Vi vil gjerne ha din vurdering av hvordan virkemidlene fungerer i praksis. På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av ny kraftforedlende industri?»*

Virkemiddel	Gjennomsnittlig vurdering
Samarbeid og nettverk med bedrifter, kommuner eller andre fylkeskommuner (n=22)	3,95
Oppdrag til Innovasjon Norge (n=22)	3,90
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) (n=22)	3,84
Regional planlegging (n=22)	3,71
Andre virkemidler (n=13)	3,60
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere (n=22)	3,58
Regionale næringsfond (n=22)	3,40
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram (n=22)	3,35
Investeringsselskap, næringsselskap, deleierskap (n=22)	3,18
Regionalt samarbeid med Enova (n=21)	3,14
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter (n=21)	3,12

Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner vurderes av et flertall av informantene i fylkeskommunene og NHOs regionkontorer å legge til rette for etablering av ny kraftforedlende industri i stor grad eller svært stor grad (4 eller 5 på en skala fra 1 til 5). Her er informantene i fylkeskommunene og NHOs regionkontorer i gjennomsnitt samstemte.

For oppdrag til Innovasjon Norge er det noe mer spredning i svarene. Et flertall svarer «i stor grad» (4 på en skala fra 1 til 5). Like mange svarer «i middels stor grad» og «i svært stor grad» (3 og 5 på en skala fra 1 til 5). Her har informantene ved NHOs regionkontorer noe høyere vurdering enn fylkeskommunene. Også for regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) er det spredning i svarene, med en jevn fordeling av svarene på «i middels stor grad», «i stor grad» eller «i svært stor grad». For sistnevnte virkemiddel gir informantene i fylkeskommunene i gjennomsnitt noe høyere vurderinger enn NHOs regionkontorer.

For de øvrige virkemidlene svarer et flertall «i middels stor grad» og «i stor grad» for de fleste virkemidlene, med unntak av for «Andre virkemidler», der fleste svarer «Vet ikke». Det er også her en viss spredning i svarene for enkelte av virkemidlene, samt en del som svarer «Vet ikke» for disse virkemidlene, jf. vedlegg B, kapittel B.1.1.

4.1.2 Elektrifisering av andre næringssektorer

Informantene i fylkeskommunene og ved NHOs regionkontorer ble deretter spurt om å vurdere hvordan de ulike virkemidlene rettet mot næringsutvikling fra energiressurser, jf. omtale i kapittel 3.2, legger til rette for elektrifisering av andre næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass). Tabell 4.2 oppsummerer gjennomsnittlig vurdering av de ulike virkemidlene, fra høyest til lavest vurdering

Tabell 4.2 Gjennomsnittlig score på spørsmålet «*På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for elektrifisering av andre næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)?*»

Virkemiddel	Gjennomsnittlig vurdering
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) (n=22)	3,42
Samarbeid og nettverk med bedrifter, kommuner eller andre fylkeskommuner (n=22)	3,39
Oppdrag til Innovasjon Norge (n=22)	3,35
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter (n=22)	3,27
Regionale næringsfond (n=22)	3,16
Regional planlegging (n=20)	3,11
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere (n=22)	3,07
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram (n=22)	3,00
Andre virkemidler (n=16)	3,00
Regionalt samarbeid med Enova (n=22)	2,93
Investeringsselskap, næringsselskap, deleierskap (n=22)	2,71

I gjennomsnitt vurderes virkemidlene i mindre grad å legge til rette for elektrifisering av andre næringssektorer, sammenlignet med etablering av kraftkrevende industri. Gjennomsnittlig vurdering ligger mellom 2,71 og 3,42, på en skala fra 1 til 5. Det er for flere av virkemidlene mye spredning i svarene, og for noen av virkemidlene en høy andel som svarer «Vet ikke». Gjennomsnittstallene bør tolkes i lys av dette. Fordelingen av svarene for de ulike virkemidlene fremgår i figurer i vedlegg B, kapittel B.1.2.

Blant alle informantene vurderes i gjennomsnitt regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner og oppdrag til Innovasjon Norge som de tre virkemidlene som i høyest grad legger til rette for elektrifisering av andre næringssektorer.

Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) vurderes av et flertall av informantene å legge til rette for elektrifisering av andre næringssektorer «i stor grad» (4 på en skala fra 1 til 5). Det er imidlertid en viss spredning i svarene. Informantene ved NHOs regionkontorer har i gjennomsnitt noe høyere vurdering av dette virkemiddelet enn fylkeskommunene. I lys av størrelsen på utvalgene kan forskjellene mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer skyldes tilfeldigheter og må tolkes med forsiktighet.

For samarbeid og nettverk med bedrifter, kommuner eller andre fylkeskommuner er det noe mindre spredning i svarene. Et flertall svarer «i middels stor grad» og «i stor grad» (4 på en skala fra 1 til 5). Samtidig svarer flere «Vet ikke». Her er informantene i fylkeskommunene og NHOs regionkontorer samstemte.

For oppdrag til Innovasjon Norge svarer et flertall «i stor grad» (4 på en skala fra 1 til 5), og det er mindre spredning enn for de to ovennevnte virkemidlene. Informantene ved NHOs regionkontorer har i gjennomsnitt noe høyere vurdering enn fylkeskommune av dette virkemiddelet.

For flere av de øvrige virkemidlene er det stor spredning i svarene, og/eller også en stor andel som svarer «Vet ikke», vedlegg B, kapittel B.1.2. Få av informantene som vurderte «Andre virkemidler» spesifiserte i fritekstfeltet hvilke virkemidler som her var aktuelle. Et høyt antall som svarer «Vet ikke» for «Andre virkemidler» kan derfor tolkes som at mange ikke kjenner til om det finnes andre aktuelle virkemidler utover de som var listet opp, fremfor at de ikke kjenner til hvordan andre virkemidler fungerer.

4.1.3 Økt produksjon av fornybar energi

Informantene i fylkeskommunene og ved NHOs regionkontorer ble også spurt om i hvilken grad virkemidlene for næringsutvikling omtalt i kapittel 3.2 legger til rette for økt produksjon av fornybar energi.

Tabell 4.3Tabell 4.2 oppsummerer gjennomsnittlig vurdering av de ulike virkemidlene, fra høyest til lavest vurdering. Gjennomsnittlig vurdering ligger mellom 2,54 og 3,41, på en skala fra 1 til 5. Det er for flere av virkemidlene mye spredning i svarene, og for noen av virkemidlene en relativt høy andel som svarer «Vet ikke», særlig for virkemidlene med lavest gjennomsnittlig vurdering. Gjennomsnittstallene bør tolkes i lys av dette. Fordelingen av svarene for de ulike virkemidlene fremgår i figurer i vedlegg B, kapittel B.1.3.

I gjennomsnitt vurderes virkemidlene i mindre grad å legge til rette for økt produksjon av fornybar energi, sammenlignet med etablering av kraftkrevende industri og elektrifisering av andre næringssektorer. Dette kan skyldes at flere av virkemidlene primært er rettet inn mot innovasjon, etablering og utvikling av bedrifter og næringer, og at andre virkemidler enn disse er mer relevante for økt produksjon av fornybar energi.

Blant alle informantene vurderes i gjennomsnitt samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, regional planlegging, regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og tilskuddsordninger rettet mot bedrifter som de virkemidlene som i størst grad legger til rette for økt produksjon av fornybar energi.

Tabell 4.3 Gjennomsnittlig score på spørsmålet «*På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for økt produksjon av fornybar energi?*»

Virkemiddel	Gjennomsnittlig vurdering
Samarbeid og nettverk med bedrifter, kommuner eller andre fylkeskommuner (n=21)	3,21
Regional planlegging (n=19)	3,20
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) (n=21)	3,12
Oppdrag til Innovasjon Norge (n=21)	3,11
Andre virkemidler (n=15)	3,00
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere (n=20)	2,85
Investeringsselskap, næringsselskap, deleierskap (n=21)	2,73
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter (n=21)	2,69
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram (n=21)	2,60
Regionale næringsfond (n=21)	2,59
Regionalt samarbeid med Enova (n=21)	2,54

Samarbeid og nettverk med bedrifter, kommuner eller andre fylkeskommuner vurderes av et flertall av informantene å legge til rette for økt produksjon av fornybar energi i middels stor eller stor grad (3 eller

4 på en skala fra 1 til 5). Det er også relativt lik vurdering i gjennomsnitt hos informantene fra fylkeskommunene og NHOs regionkontorer.

Tilsvarende gjelder for regional planlegging, men her er samtidig en større andel som svarer «Vet ikke». Her har informantene ved fylkeskommunene i gjennomsnitt høyere vurdering i enn NHOs regionkontorer. Når det gjelder regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) er det også ulike vurderinger mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer, der sistnevnte har noe høyere vurdering i gjennomsnitt. I lys av størrelsen på utvalgene kan forskjellene mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer skyldes tilfeldigheter og må tolkes med forsiktighet.

For virkemidlene oppdrag til Innovasjon Norge, andre virkemidler, rådgivning rettet mot bedrifter og gründere og investeringsselskap, næringsselskap, deleierskap et flertall «i middels grad». Videre er det en relativt høy andel som svarer «Vet ikke», mellom 30 prosent og 60 prosent, med unntak av for oppdrag til Innovasjon Norge. For de resterende virkemidlene i Tabell 4.3 er det flere som svarer «Vet ikke», samt spredning i svarene, jf. vedlegg B, kapittel B.1.3. I kommentarfeltet under «Andre virkemidler» nevnte en av informantene at uttale til konsesjonssaker er svært viktig.

4.1.4 Regional planstrategi følges delvis opp av kommuner og statlige virksomheter

Utvalget i fylkeskommunene ble særskilt spurt om hvor mye eller lite regional plan følges opp av kommuner og statlige virksomheter i sin fylkeskommune. Regionale planer og strategier er de overordnede virkemidlene fylkeskommunen har for å legge til rette for utvikling i sin region, jf. omtale i kapittel 3.2. Regional planstrategi er fylkeskommunens grunnleggende plandokument og er en overordnet plan for utvikling i fylket, som redegjør for de største utfordringene og setter strategisk retning for utviklingen i fylket. Regional planstrategi utarbeides minst en gang hver valgperiode. Regional plan skal ligge til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal planlegging og statlig virksomhet i fylkene. (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021b)

Et flertall av respondentene svarer at regional plan følges opp i middels grad og stor grad (3 og 4 på en skala fra 1 til 5). De folkevalgte synes i større grad enn de ansatte at planen følges opp, med en større andel som svarer i stor grad og svært stor grad (4 og 5 på en skala fra 1 til 5), mens de ansatte i hovedsak svarer at planstrategien følges opp i middels stor eller stor grad (3 og 4 på en skala fra 1 til 5).

4.1.5 De viktigste virkemidlene å styrke er regionale forskningsfond, oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond

Informantene i fylkeskommunene og NHO ble spurt om hvilke virkemidler som er viktigst å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser. Informantene kunne velge inntil tre virkemidler, og også oppgi andre eller nye virkemidler.

Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond er de tre virkemidlene som flest mener at bør styrkes, jf. Figur 4.1. Men også regionalt samarbeid med Enova og tilskuddsordninger mot bedrifter nevnes av flere. I motsatt ende nevnes rådgivning rettet mot bedrifter og gründere, andre virkemidler og investeringsselskap, næringsselskap, deleierskap av få informanter.

Det er noen ulikheter mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer. Informantene fra fylkeskommunene nevner i størst grad regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), regionale næringsfond og regionalt samarbeid med Enova. Blant informantene fra NHO nevnes i størst grad oppdrag til Innovasjon Norge, og deretter lik fordeling på regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), regionalt samarbeid med Enova og tilskuddsordninger rettet mot bedrifter. I lys av størrelsen på utvalgene kan forskjellene mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer skyldes tilfeldigheter og må tolkes med forsiktighet.

Figur 4.1 Fordeling av svar på spørsmål «*Hvilke virkemidler er viktigst å styrke for at fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser? Velg opp til tre virkemidler. Du kan også nevne andre eller nye virkemidler.»* (n=21)

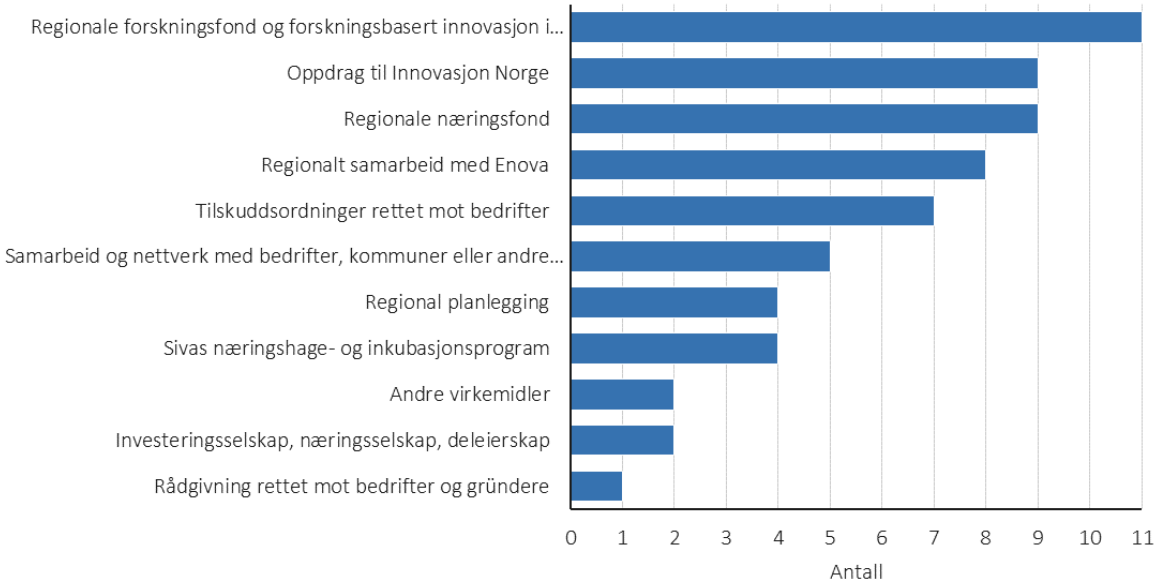

Det er ikke en tydelig sammenheng mellom i hvilken grad et virkemiddel i gjennomsnitt vurderes å legge til rette for næringsutvikling i dag, enten gjennom etablering av kraftkrevende industri, elektrifisering av andre næringssektorer og økt produksjon av fornybar energi, og hvor stor andel av informantene som foreslår å styrke virkemidlet. At noen ønsker å styrke et virkemiddel kan enten være begrunnet med at man ønsker *mer* av et virkemiddel som er viktig, men som fungerer godt i dag, eller at man ønsker å *forbedre* et virkemiddel som er viktig, men som ikke fungerer så godt i dag.

4.2 Virkemidler for elektrifisering av transportsektoren

Elektrifisering av transportsektoren er en annen måte fylkeskommunene kan skape verdier fra regionale energiressurser på. Fylkeskommunene har flere virkemidler rettet mot elektrifisering av transportsektoren. Disse er finansiert blant annet gjennom statlig støtte, herunder fra Enova. Virkemidlene omfatter:

- Regulatoriske virkemidler
- Offentlige innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlig anbud
- Subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy

Informantene i fylkeskommunene og NHOs regionkontorer ble bedt om å svare på i hvilken grad de ovennevnte virkemidlene i praksis legger til rette for å utnytte kraft til elektrifisering av transportsektoren. Informantene ble bedt om å vurdere virkemidlene under ett. Et flertall av informantene svarer «i middels stor grad» og «i stor grad» (3 og 4 på en skala fra 1 til 5). Ingen svarer «Ikke i det hele tatt» eller «i liten grad» (1 eller 2 på en skala fra 1 til 5). Samtidig svarer nær en fjerdedel av respondentene «Vet ikke».

I gjennomsnitt svarer informantene fra fylkeskommunene i større grad enn NHOs regionkontorer at virkemidlene legger til rette for å utnytte kraft til elektrifisering av transportsektoren. I lys av størrelsen på utvalgene kan forskjellene mellom fylkeskommunene og NHOs regionkontorer skyldes tilfeldigheter og må tolkes med forsiktighet.

Offentlig innkjøp og subsidier er viktigst for elektrifisering av transportsektoren

Videre spurte vi hvilke virkemidler som er viktigst å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for elektrifisering av transportsektoren. Informantene kunne velge inntil tre virkemidler og også oppgi andre eller nye virkemidler.

Blant de som ikke svarte «Vet ikke» på spørsmålet om hvordan virkemidlene fungerer, svarer et stort flertall at de viktigste virkemidlene å styrke er offentlig innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlige anbud (75 pst. huket av for dette alternativet), etterfulgt av subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy (56 pst. huket av for dette alternativet). Regulatoriske virkemidler og andre virkemidler ble huket av for kun én gang. En informant kommenterte at fylkeskommunen støtter utbygging av ladeinfrastruktur for biler og drosjer og at de fylkeskommunale ordningene har vært langt viktigere enn støtte fra Enova. Samme informant nevnte senere i undersøkelsen at de statlige virkemidlene ikke belønner fossilfri kollektivtrafikk og gir fylkeskommunen incentiver til å fortsatt etterspørre tradisjonell dieseldrift.

4.3 Fylkeskommunene har til en viss grad fått styrket sin rolle som følge av regionreformen, men ulike syn

Som nevnt i kapittel 3.1 har styrket regional næringsutvikling har vært et viktig mål med regionreformen. Gjennom at oppdragsgiveransvaret for flere næringspolitiske virkemidler som tidligere ble forvaltet av Innovasjon Norge og Siva overført til fylkeskommunene fra 1.1.2020 (næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt markedsavklaringsdelen av etablerertilskuddet), har regjeringen reformen ønsket å legge til rette for at det regionale folkevalgte nivået får en sterkere rolle som regional samfunnsutvikler, jf. Meld. St. 6 (2018–2019).

Informantene i fylkeskommunen og NHOs regionkontorer ble spurt om å vurdere i hvilken grad deres fylkeskommune fått styrket sin rolle som regional samfunnsutvikler som følge av regionreformen. Det er ulike syn på dette blant informantene. De fleste informantene opplever at fylkeskommunen har fått styrket sin rolle som regional samfunnsutvikler som følge av regionreformen, men det varierer i hvor stor grad de vurderer at rollen er styrket. Blant informantene i fylkeskommunene svarer de fleste «i middels stor grad» eller «i svært stor grad» (3 eller 4 på en skala fra 1 til 5). Det er imidlertid en viss spredning i svarene. Det samme gjelder for NHOs regionkontorer. Ingen av de spurte svarer at rollen ikke er styrket seg i det hele tatt eller «Vet ikke», og kun en svarer «i liten grad».

4.4 Samarbeid med kommuner og statlige aktører

Som omtalt i kapittel 3 samarbeider fylkeskommunen med en rekke aktører for å legge til rette for næringsutvikling. Informantene fra fylkeskommunene ble bedt om å svare på spørsmål om samarbeidet med henholdsvis kommuner i sitt fylke og det statlige virkemiddelapparatet med lokale kontorer.

Det er stor grad av samarbeid mellom fylkeskommunene og kommunene i dag

Tett samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene om næringsutvikling kan legge til rette for at virkemidlene treffer best mulig lokalt. Informantene fra fylkeskommunene ble spurt om hvor mye eller lite de samarbeider om næringsutvikling og verdiskaping fra energibaserte naturressurser med kommunene i sitt fylke. Et flertall av informantene svarte det er stor grad av samarbeid mellom fylkeskommunene og kommunene (4 på en skala fra 1 til 5), deretter at det er middels stor grad av samarbeid og svært stor grad av samarbeid (3 og 5 på en skala fra 1 til 5). Ingen svarte at det var ikke noe samarbeid i det hele tatt eller svært liten grad av samarbeid (1 eller 2 på en skala fra 1 til 5), eller «Vet ikke».

Et flertall opplever samarbeidet med kommunene som bra eller svært bra

Deretter ble informantene bedt om å vurdere hvordan samarbeidet fungerer. De fleste svarer at samarbeidet fungerer bra eller svært bra. Ingen svarte at samarbeidet fungerer dårlig eller svært dårlig (1 eller 2 på en skala fra 1 til 5).

De som svarte at samarbeidet med kommunene fungerer middels bra eller dårligere (1 til 3 på en skala fra 1 til 5) ble bedt om å svare på hva som er utfordrende i samarbeidet, ved å krysse av for ulike alternativer. Tre informanter svarte på dette spørsmålet. Uklare ansvarsforhold ble trukket frem av to av informantene, deretter ble ulike prioriteringer/mål, overlappende virkemidler, ulike ressurser og kommunikasjon og planlegging huket av for en gang hver.

Det er noe mindre samarbeid med det statlige virkemiddelapparatet

Informantene fra fylkeskommunene ble deretter spurt om hvor mye eller lite de samarbeider med det statlige virkemiddelapparatet med lokale kontorer. Et stort flertall av informantene svarer at de samarbeider i middels stor grad eller i stor grad (3 og 4 på en skala fra 1 til 5). Her er det imidlertid noe større variasjon i svarene sammenlignet med spørsmålet om kommunalt samarbeid, og noen informanter som svarer «I svært liten grad» og «vet ikke». Svarene kan gi inntrykk av at det er noe mindre samarbeid med det statlige virkemiddelapparatet med lokale kontorer sammenlignet med kommunene.

Samarbeidet med det statlige virkemiddelapparatet fungerer bra

Deretter ble informantene bedt om å vurdere hvordan samarbeidet fungerer. De fleste svarer at samarbeidet fungerer middels bra, etterfulgt av bra og svært bra. Ingen opplever samarbeidet som svært dårlig og få opplever samarbeidet som dårlig (1 eller 2 på en skala fra 1 til 5).

De som svarte at samarbeidet med det statlige virkemiddelapparatet fungerer middels bra eller dårligere (1-3 på en skala fra 1 til 5) ble bedt om å svare på hva som er utfordrende i samarbeidet, ved å krysse av for ulike alternativer. Syv informanter svarte på dette spørsmålet. Alternativene ulike prioriteringer/mål og kommunikasjon og planlegging ble trukket frem flest ganger, deretter uklare

ansvarsforhold og annet. En av informantene som krysset av for «Annet» skrev i det valgfrie kommentarfeltet at en utfordring er at Innovasjon Norge er i stadig større grad styrt av nasjonale rammebetingelser, mens fylkeskommunens egne ressurser til regional utvikling er kuttet kraftig ned, slik at det da i mindre grad er mulig å gi regionale føringer på virkemiddelbruken.

5 Potensialet ved et forbedret virkemiddelapparat

Informantene i spørreundersøkelsene rettet mot fylkeskommunene og NHOs regionkontorer fremhevet følgende virkemidler som de viktigste å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra regionale energiressurser, jf. kapittel 4.1.5:

- Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)
- Oppdrag til Innovasjon Norge
- Regionale næringsfond

En styrking av disse virkemidlene kan innebære økte finansielle rammer for virkemiddelet eller endret innretning og forvaltning. I dette vurderer vi potensialet dersom disse styrkes, basert på vurderinger spørreundersøkelsen samt fra tidligere eksterne vurderinger og evalueringer av virkemidlene.

5.1 Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)

Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) har som mål å bidra til økt regional forskning og innovasjon ved å mobilisere næringsliv til forskning nasjonalt og internasjonalt. Hovedbegrunnelsen for at offentlig sektor medfinansierer forskning og utvikling i næringslivet er at bedriftene ofte investerer mindre i forskning og utvikling enn det som er samfunnsøkonomisk ønskelig. Den enkelte bedrift vil underinvestere i forskning og utvikling for den ikke tar inn over seg de positive effektene forskningsaktiviteten skaper for andre.[3]

Innovasjon, gjennom nye eller forbedrede produkter prosesser, legger til rette for omstilling, næringsutvikling og vekst. En evaluering av NIFU (2013) konkluderer med at regionale forskningsfond er en veletablert ordning som fungerer i henhold til målene, og at fondene bidrar til å styrke fokuset på forskning på det regionale nivået, de bidrar til økt interesse for regionalt relevant forskning, og de har en mobiliserende effekt. Produktivitetskommisjonen (NOU 2016: 3) viser til at internasjonale erfaringer tilsier at innovasjon foregår best i samspill mellom bedrifter, kunder, leverandører og kunnskapsmiljøer. FORREGION skal blant annet legge til rette for økt næringsrettet samarbeid mellom forskning og næringsliv, og kan på den måten bidra til økt innovasjon, verdiskaping og næringsutvikling i fylkene.

Regionale forskningsfond forvaltes av fylkeskommunene, men finansieres over statsbudsjettet. Med andre ord er ordningen ikke finansiert over fylkeskommunenes frie inntekter, som er hovedregelen, jf. rammefinansieringsprinsippet omtalt i kapittel 3.3. Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) er et samarbeid med fylkeskommunene og Norges forskningsrådet, men finansieringsansvaret og forvaltningsansvaret ligger hos henholdsvis departementene som finansierer ordningen og Forskningsrådet, jf. kapittel 3.2.

[3] For en gjennomgang av markedssvikt knyttet til forskning og utvikling, se blant annet NOU 2000: 7 (2000). Ny giv for nyskaping. Vurdering av tiltak for økt FoU i næringslivet.

I en områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet av Deloitte (2019) anbefales det fylkeskommunene får oppdragsgiveransvaret for flere av de regionale næringsrettede virkemidlene, herunder regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), samt oppdrag til Innovasjon Norge. Dette innebærer at fylkeskommunen både tildeler og finansierer oppdragene. I stedet for at hver ordning finansieres over statsbudsjettet, anbefaler rapporten at fylkeskommunen tildeles en samlet ramme til disse virkemidlene, begrunnet med at dette gir større strategisk handlingsrom for fylkeskommunen til å prioritere de virkemidlene som svarer best ut regionale behov og utfordringer. Dette gir ikke fylkeskommunene full frihet over bruken av midlene, slik som rammestyring omtalt i kapittel 3.3 gjør, men gir mer handlingsrom enn dagens situasjon. Som en oppfølging av områdegjennomgangen vil regjeringen i statsbudsjettet for 2022 legge frem forslag om å overføre Mobiliseringsdelen av FORREGION til fylkeskommunene fra 1.2.2022, slik at dette kan ses i sammenheng med regionale forskingsfond (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021a).

5.2 Oppdrag til Innovasjon Norge

Innovasjon Norge forvalter ulike bedriftsrettede virkemidler på oppdrag fra fylkeskommunene. Ordningene er finansiert over statsbudsjettet (kap. 553, post 61) og ikke gjennom rammetilskuddet, men fylkeskommunene bestemmer selv prioriteringen mellom virkemidlene, jf. kapittel 3.2. Dette gir likevel fylkeskommunen mindre handlingsrom sammenlignet med en innlemming av midlene i rammetilskuddet, eventuelt om midlene ble bevilget på en større post sammen med øvrige regionale næringsrettede virkemidler.

En evaluering av mentorprogrammet fra 2018 (Menon Economics, 2018) konkluderer med at mentortjenesten er et godt virkemiddel som gir stor effekt for deltakende gründere. Evalueringen gir indikasjoner på at mentortjenesten har hatt en positiv innvirkning på bedriftenes økonomiske vekst, slik som verdiskaping- og sysselsettingsvekst.

Videre viser en evaluering av bedriftsnettverkstjenesten fra 2018 (Oxford Research, 2018) at bedriftsnettverkstjenesten er viktig for små og mellomstore bedrifter, gjennom å hjelpe bedriftene til økt konkurransekraft og høyere verdiskaping. Landbruksnettverkene og reiselivsnettverkene oppgir større bidrag til utvikling og resultater enn bedriftsnettverkene generelt. Samtidig peker undersøkelsen på at det er vanskelig å si noe konsekvent om den faktiske økonomiske utviklingen til nettverkene, fordi det er såpass stor variasjon mellom bedriftene og variasjon i utviklingen over tid. Evalueringen av mentorprogrammet og bedriftsnettverkstjenesten er imidlertid gjort før fylkeskommunene fikk oppdragsgiveransvaret for ordningene i 2020, og evalueringene må ses i lys av dette.

5.3 Regionale næringsfond

Regionale næringsfond både forvaltes og finansieres av den enkelte fylkeskommunen. Det i mindre grad gjort evalueringer og analyser av effektene av regionale næringsfond og deres betydning for verdiskaping og næringsutvikling, både samlet sett og av enkeltfondene. I 2012 evaluerte Rambøll de kommunale og regionale næringsfondenes bidrag til lokal nærings- og samfunnsutvikling. Rapporten finner, basert på en spørreundersøkelse rettet mot bedrifter og entreprenører, at næringsfondsmidlene særlig har bidratt til å bevare og etablere arbeidsplasser, og bedre eller bevare overlevelsesevnen til lokale bedrifter og entreprenører, og økt attraktivitet for kommunene. Samtidig virker næringsfondsmidlene sammen med andre offentlige og privat investerte midler, slik at det er krevende å isolere resultater og effekter fra næringsfondsmidlene. Evalueringen har utelukkende fokus på tiltak gjort i 2008 og 2009, og

er avgrenset til å gjelde bevilgningene til næringsfondene som på daværende tidspunkt ble gitt over statsbudsjettet på kap. 551, post 61, slik at midler over andre poster i statsbudsjettet og inntekter i fylkeskommunene og kommunene som også finansierer næringsfondene, er holdt utenfor. Funnene må ses i lys av dette.

Ovennevnte indikerer at en styrking av de tre virkemidlene regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), oppdrag til Innovasjon Norge og regionale næringsfond kan legge til rette for økt verdiskapning og næringsutvikling fra regionale energiressurser. Økt regionalisering ved at fylkeskommunen i større grad får et finansielt ansvar for regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION), og oppdrag til Innovasjon Norge, kan legge til rette for økt strategisk styring av midlene og tilpasning til regionale behov og prioriteringer. Vi anbefaler imidlertid at det gjøres nærmere vurderinger før en tar stilling til hvilke og hvordan virkemidlene bør styrkes.

Regionalt samarbeid med Enova og tilskuddsordninger mot bedrifter nevnes også som viktig å styrke, jf. kapittel 4.1.5. Enova bidrar til elektrifisering av næringssektorer gjennom blant annet tilskudd til klima- og energisatsinger i industrien. Fylkeskommunene er ikke involvert i finansiering eller forvaltningen av ordningene. I lys av fylkeskommunenes kjennskap til regionale forhold kan en styrking av den regionale dimensjonen av Enovas tilskudd være hensiktsmessig, jf. prinsippene i kapittel 4.1.5 , men dette bør vurderes nærmere.

Referanser

Agder fylkeskommune (2021a). Finansiering av næringsutvikling under korona-pandemien. Hentet 9. april 2021 fra: https://agderfk.no/vare-tjenester/naring-fou-og-internasjonalt-samarbeid/sok-stotte/finansiering-av-naringsutvikling/

Agder fylkeskommune (2021b). Tilskudd til næringsutvikling i Agder. Hentet 9. april 2021 fra: https://agderfk.no/vare-tjenester/naring-fou-og-internasjonalt-samarbeid/sok-stotte/tilskudd-til-regionalutvikling/

Agder Næringsselskap (2021). Agder Næringsselskap AS. Hentet 9. april 2021 fra: https://www.aans.no/

Berlevåg Industripark, 2021). Hydrogensone Arktis. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.berlevag-industripark.no/hydrogensone-arktis/

Deloitte (2018). Områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Helhetlig anbefaling om innretning og organisering av det næringsrettede virkemiddelapparatet. 4. november 2019. Hentet 19. april 2021 fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/0f8355831ed346c38fba23362eaa59be/helhetlig-anbefaling-om-innretning-og-organisering-av-det-naringsrettede-virkemiddelapparatet.pdf

Electric Region Agder (ERA) (2021). Om Electric Region Agder. Hentet 11. april 2021 fra: https://electricregionagder.com/om-electric-region-agder/

Enova (2021). Om Enova. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.enova.no/om-enova/

Forskningsrådet (2017). Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION). Programbeskrivelse. Hentet 9. april 2021 fra: https://www.forskningsradet.no/contentassets/e182b7bd52104ef498e845385739a2ca/programplan_forregion_2017.pdf

Forskningsrådet (2018). Programrapport 2018 – Forskningsbasert innovasjon i regionene/FORREGION. Hentet 20. april 2021 fra https://www.forskningsradet.no/siteassets/programmer/programmer-ars-rapport-2018/forregion-arsrapport-2018.pdf

Forskningsrådet (2020). Budsjett 2020. Hentet 28. april 2021 fra: https://www.forskningsradet.no/siteassets/om-forskningsradet/arsrapport-regnskap-revisjon.beretning/forskningsradets-budsjett-2020.pdf

Forskrift om de regionale forskningsfondene. *Forskrift 12. desember 2019 nr. 2110.*

Helgeland Invest (2021). Om oss. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.helgelandinvest.no/om-oss-2/

Innovasjon Norge (2021). Om oppdragene. Hentet 9. april 2021 fra: https://www.innovasjonnorge.no/no/om/oppdrag-og-resultater/om-oppdragene/

Komm-In (2021). Komm-in. Investeringsfond med base i industri- og kompetansemiljøene i Innlandet. Hentet 9. april 2021 fra: https://www.kommin.no/

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021a). Tildelingsbrev til Noregs Forskingsråd 2021. Brev til Norges forskningsråd 25. januar 2021.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021b). Det regionale plansystemet. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan--og-bygningsloven/plan/regional-planlegging1/regional-planlegging/fylkesplanleggingens-rolle-2/id418378/

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021c). Statlig styring av kommuner og fylkeskommuner. Med prinsipper og retningslinjer. Hentet 12. april 2021 fra https://www.regjeringen.no/contentassets/8d68861d5d014c6ab4183f9f77137760/no/pdfs/veileder-om-statlig-styring-av-kommunesektoren-med.pdf

Kommuneloven (2018). Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner.

Kraftfylka (2021a). Om oss. Grunnlaget for fylkas engasjement i kraft. Hentet 8. april 2021 fra: https://www.kraftfylka.no/om-oss.482221.no.html

Kraftfylka (2021b). Kraftfylka. Medlemmer. Hentet 8. april 2021 fra: https://www.kraftfylka.no/medlemmer.484329.no.html

Meld. St. 6 (2018–2019) (2018). Oppgaver til nye regioner. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Meld. St. 5 (2019–2020) (2019). Levende lokalsamfunn for fremtiden. Distriktsmeldingen. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Menon Economics (2018). Evaluering av mentortjenesten for gründere. Menon-publikasjon nr. 82/2018. Av Anne Espelien, Gjermund Grimsby, Kristina Wifstad, Linn Karina Stormo og Leo A. Grünfeld.

Mo Industripark AS (2021). Freyr sikrer milliardfinansiering til grønn batteriindustri i Norge og børsnoteres i New York. Hentet 24. mars 2021 fra: https://www.mip.no/2021/freyr-sikrer-milliardfinansiering-til-gronn-batteriindustri-i-norge-og-borsnoteres-i-new-york/

NIFU (2013). Regionale forskningsfond – ny infrastruktur for regional forskningsforvaltning. Sluttrapport fra følgeevalueringen av regionale forskningsfond. Rapport 45/2013. Av Olav R. Spilling, Liv Langfeldt og Svein Erik Moen.

NOU 2016:3 (2016). Ved et vendepunkt: Fra ressursøkonomi til kunnskapsøkonomi. Produktivitetskommisjonens andre rapport. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.

Oxford Research (2018). Evaluering av Bedriftsnettverkstjenesten til Innovasjon Norge. Av Rune Stiberg-Jamt, Bjørn Brastad, André Flatnes, Elisabet Hauge, Marte Tobro og Veronica Geschwandtnerova.

Plan- og bygningsloven. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling.

Rambøll (2012). Sammendragsrapport evaluering av kommunale og regionale næringsfond. Hentet 20. april 2020 fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/rapporter/rapporter_2012/sammendragsrapport_evaluering_kom_fond.pdf

Rana No (2019). Fylket støtter batterifabrikk-arbeid med 1,5 mill. Hentet 21. april 2021 fra: https://rana-nano.no/fylket-stotter-batterifabrikk-arbeid-med-1-5-mill/14.11-05:01

Rana Utvikling (2021). Om Rana Utvikling. Hentet 9. april 2021 fra: https://ru.no/om-oss/

Rogaland fylkeskommune (2021). Regionalt næringsfond. Hentet 9. april 2021 fra: https://www.rogfk.no/vare-tjenester/stotte-stipend-og-priser/okonomisk-stotte-og-stipend/narings-utvikling/regionalt-naringsfond/

Stortinget (2021). Statsbudsjettet 2021. Oslo: Stortingets administrasjon, Konstitusjonell avdeling

Sintef (2019). Mobilisering, kapasitetsløft og dialog Forventede resultater og effekter av Forskningsrådets FORREGION-program på innovasjonssystemenes utvikling. Rapportnr. 2019/00882. Av Håkon Finne, Lone Sletbakk Ramstad og Lars Harald Vik. https://www.forskningsradet.no/contentassets/4b72d2a8b93c4220a723c2c9e7b40680/sintef_2019-00882.pdf

Siva (2021a). Inkubasjonsprogrammet. Hentet 9. april 2021 fra: https://siva.no/virkemidler/inkubasjonsprogrammet/

Siva (2021b). Næringshageprogrammet. Hentet 9. april 2021 fra: https://siva.no/virkemidler/naeringshageprogrammet/

Skape (2021). Om oss. Hentet 11. april 2021 fra: https://skape.no/om-oss

Telemark utviklingsfond (2021). Om oss. Hentet 9. april 2021 fra: http://telemarkutviklingsfond.no/om-oss

Troms Holding (2021). Om Troms Holding AS. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.tromsholding.no/om-troms-holding-as/

Vestland fylke (2021a). Næringsfond for utsette område i Vestland. Hentet 21. april 2021 fra: https://www.vestlandfylke.no/nyheitsarkiv/2021/naringsfond-for-utsette-omrade-i-vestland/

Vestland fylke (2021b). Slik jobbar vi med hydrogen. Hentet 11. april 2021 fra: https://www.vestlandfylke.no/narings--og-samfunnsutvikling/bransjar-og-omstilling/energi/slik-jobbar-vi-med-hydrogen/

Vestland fylke (2021c). Invest in Bergen. Hentet 12. april 2021 fra: https://www.vestlandfylke.no/narings--og-samfunnsutvikling/etablering-og-oppstart/naringsareal-investering-og-bedriftsetablering/invest-in-bergen/

Vestlandsrådet (2021). Om Vestlandsrådet. Hentet 11. april 2021 fra: http://www.vestlandsraadet.no/om-vestlandsr%C3%A5det

Vedlegg

A Spørreskjemaer

A.1 Spørreskjema til fylkeskommunene

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Hei og takk for at du har vist interesse for vår spørreundersøkelse.

Denne spørreundersøkelsen handler om fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser. Undersøkelsen skal kartlegge hvilke virkemidler fylkeskommunene har i dag, hvordan de fungerer og potensialet for forbedring.

Resultatene fra spørreundersøkelsen skal benyttes for å analysere potensialet for næringsutvikling og verdiskaping ved forbedrede virkemidler i fylkeskommunene. Undersøkelsen er rettet mot politisk nivå og administrativt nivå i Agder, Innlandet, Nordland, Rogaland, Vestfold og Telemark, Vestland og Troms og Finnmark.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Innsamlede data vil kun bli brukt til det ovennevnte formålet. Alle dataene blir anonymisert og ingen data vil kunne spores tilbake til deg. Alle data behandles konfidensielt og i tråd med gjeldende personvernregler.

Undersøkelsen gjennomføres av Vista Analyse på oppdrag for Kraftfylka. Kraftfylka har i dag 7 medlemsfylker, fra Agder i sør til Troms og Finnmark i nord. Hvis du har spørsmål om undersøkelsen, kan du ta kontakt med Vista Analyse ved Stine Mari Godeseth på e-post stine.mari.godeseth@vista-analyse.no eller tlf. 95439223.

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

*** 1. Vil du delta?**

Hvis du ønsker å delta i undersøkelsen må du krysse av i begge boksene under.
Ved å krysse av bekrefter du at du har mottatt og forstått informasjon om undersøkelsen.
Hvis du ikke ønsker å delta, kan du lukke dette vinduet.

- ☐ Jeg samtykker til å delta i spørreundersøkelsen
- ☐ Jeg godtar at innsamlede data kan brukes anonymt i forbindelse med Vista Analyses prosjekt om "Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser"

Ved å bruke knappene «Forrige» og «Neste» kan du navigere fram og tilbake i spørreskjemaet. Dine svar registreres fortløpende. Når du er ferdig, trykker du på knappen «Ferdig» på siste side i spørreskjemaet. Etter dette vil det ikke lenger være mulig å endre dine svar. Klikk på knappen «Neste» for å komme til første spørsmål i spørreskjemaet.

1

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 2. Er du

- ◯ Administrativt ansatt
- ◯ Folkevalgt

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 3. Hvilken fylkeskommune er du ansatt i?

- ◯ Agder
- ◯ Innlandet
- ◯ Nordland
- ◯ Rogaland
- ◯ Vestfold og Telemark
- ◯ Vestland
- ◯ Troms og Finnmark

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 4. Hvilken fylkeskommune er du folkevalgt i?

- ◯ Agder
- ◯ Innlandet
- ◯ Nordland
- ◯ Rogaland
- ◯ Vestfold og Telemark
- ◯ Vestland
- ◯ Troms og Finnmark

VISTA ANALYSE

2

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 5. Hvilket parti representerer du?

- ◯ Arbeiderpartiet
- ◯ Fremskrittspartiet
- ◯ Høyre
- ◯ Kristelig Folkeparti
- ◯ Annet (vennligst spesifiser)
- ◯ Miljøpartiet de grønne
- ◯ Rødt
- ◯ Senterpartiet
- ◯ Sosialistisk Venstreparti

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 6. Har din fylkeskommune programmer eller strategier rettet mot verdiskaping fra energiressurser og energibasert næringsliv?

- ◯ Ja
- ◯ Nei
- ◯ Vet ikke

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

7. Vennligst oppgi tittel/titler på din fylkeskommunes program/programmer og/eller strategi/strategier for verdiskaping fra energiressurser og energibasert næringsliv

3

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 8. Hvilke områder innenfor verdiskaping fra energiressurser prioriterer din fylkeskommune? På en skala fra 1 til 5, vennligst spesifiser i hvilken grad områdene er prioritert.

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Ny kraftforedlende industri (f.eks. batterifabrikker, hydrogen, datasentre)	○	○	○	○	○	○
Elektrifisering av næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)	○	○	○	○	○	○
Elektrifisering av transportsektoren (f.eks. utslippsfrie ferger og hurtigbåter, kollektivtrafikk på land)	○	○	○	○	○	○
Økt produksjon av fornybar energi	○	○	○	○	○	○
Eventuelle andre områder,	○	○	○	○	○	○

vennligst spesifiser

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

4

* 9. Fylkeskommunene har en rekke virkemidler rettet mot næringsutvikling fra energiressurser. Nedenfor er det listet opp ulike virkemidler.

Vi vil gjerne ha din vurdering av hvordan virkemidlene fungerer i praksis.

På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av *ny kraftforedlende industri*?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/deleierskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Eventuelle andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

5

* 10. På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for *elektrifisering av andre næringssektorer* (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/delelerskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Eventuelle andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

6

* 11. På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for *økt produksjon av fornybar energi*?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/deleierskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Eventuelle andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

7

* 12. Hvilke virkemidler er viktigst å styrke for at fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser? Velg opp til tre virkemidler. Du kan også nevne andre eller nye virkemidler.

- [ ] Regionale næringsfond
- [ ] Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)
- [ ] Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram
- [ ] Oppdrag til Innovasjon Norge
- [ ] Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter
- [ ] Investeringsselskap/næringsselskap/deleierskap
- [ ] Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger
- [ ] Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere
- [ ] Regional planlegging
- [ ] Regionalt samarbeid med Enova
- [ ] Andre eller nye virkemidler, vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Elektrifisering av transportsektoren

* 13. Fylkeskommunene har flere virkemidler rettet mot elektrifisering av transportsektoren. Disse er finansiert blant annet gjennom statlig støtte, herunder fra Enova. Virkemidlene omfatter:

- Regulatoriske virkemidler
- Offentlige innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlig anbud
- Subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy

Vi vil gjerne ha din vurdering av hvordan virkemidlene fungerer i praksis.

På en skal fra 1 til 5, i hvilken grad legger disse virkemidlene til rette for å utnytte kraft til elektrifisering av transportsektoren?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

8

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 14. Hvilke virkemidler er viktigst å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for elektrifisering av transportsektoren? Du kan også nevne andre eller nye virkemidler.

- [ ] Regulatoriske virkemidler
- [ ] Offentlige innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlige anbud
- [ ] Subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy

Andre eller nye virkemidler, vennligst fyll inn:

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Regional planstrategi

* 15. Regional planstrategi skal minst en gang i hver valgperiode utarbeides av fylkeskommunen i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet.

Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktig utvikling og ta stilling til langsiktige utviklingsmål og hva som skal tas opp gjennom videre regional planlegging. Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

På en skala fra 1 til 5, hvor mye eller lite følges regional plan opp av kommuner og statlige virksomheter i din fylkeskommune?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

9

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Samarbeid med kommunene

* 16. På en skala fra 1 til 5, hvor mye eller lite samarbeider din fylkeskommune om næringsutvikling og verdiskaping fra energibaserte naturressurser med kommunene i ditt fylke?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 17. På en skala fra 1 til 5, hvor bra eller dårlig fungerer samarbeidet? Hvis du har hatt mange ulike erfaringer, vennligst svar om den siste erfaringen du har hatt

Svært dårlig				Svært bra	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 18. Du svarte at samarbeidet med kommunene fungerer svært dårlig, dårlig eller middels godt. Hva er utfordrende i samarbeidet? Det er mulig å velge flere alternativer.

- ☐ Ulike prioriteringer/mål
- ☐ Overlappende virkemidler
- ☐ Uklare ansvarsforhold
- ☐ Ulike ressurser
- ☐ Kommunikasjon og planlegging
- ☐ Annet (vennligst spesifiser)

10

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Samarbeid med det statlige virkemiddelapparatet

* 19. På en skala fra 1 til 5, hvor mye eller lite samarbeider din fylkeskommune om næringsutvikling og verdiskaping fra energibaserte naturressurser med det statlige virkemiddelapparatet med lokale kontorer?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 20. På en skala fra 1 til 5, hvor bra eller dårlig fungerer samarbeidet med det statlige virkemiddelapparatet? Hvis du har hatt mange ulike erfaringer, vennligst svar om den siste erfaringen du har hatt

Svært dårlig				Svært bra	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

11

* 21. Du svarte at samarbeidet fungerer svært dårlig, dårlig eller middels bra. Hva er utfordrende i samarbeidet? Det er mulig å velge flere svaralternativer

- [ ] Ulike prioriteringer/mål
- [ ] Overlappende virkemidler
- [ ] Uklare ansvarsforhold
- [ ] Ulike ressurser
- [ ] Kommunikasjon og planlegging
- [ ] Annet (vennligst spesifiser)

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Regionreformen

* 22. Gjennom regionreformen vil regjeringen legge til rette for at det regionale folkevalgte nivået skal styrke sin rolle som regional samfunnsutvikler slik at de får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning, jf. Meld. St. 6 (2018-2019) Oppgaver til nye regioner.

På en skala fra 1 til 5, hvor mye eller lite har din fylkeskommune fått styrket sin rolle som regional samfunnsutvikler som følge av regionreformen?

Ingen endring				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 23. På en skala fra 1 til 5, har de ansatte i din fylkeskommune riktig kompetanse for å legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energibaserte naturressurser?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

12

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

24. Du har besvart alle våre spørsmål. Dersom du har kommentarer til ett eller flere temaer som vi tok opp i spørreskjemaet, vennligst skriv de her:

13

A.2 Spørreskjema til NHOs regionkontorer

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Hei og takk for at du har vist interesse for vår spørreundersøkelse.

Denne spørreundersøkelsen handler om fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser. Undersøkelsen skal kartlegge hvilke virkemidler fylkeskommunene har i dag, hvordan de fungerer og potensialet for forbedring.

Resultatene fra spørreundersøkelsen skal benyttes for å analysere potensialet for næringsutvikling og verdiskaping ved forbedrede virkemidler i fylkeskommunene. Undersøkelsen er rettet mot NHOs regionskontorer i Agder, Innlandet, Nordland, Rogaland, Vestfold og Telemark, Vestland og Troms og Finnmark.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Innsamlede data vil kun bli brukt til det ovennevnte formålet. Alle dataene blir anonymisert og ingen data vil kunne spores tilbake til deg. Alle data behandles konfidensielt og i tråd med gjeldende personvernregler.

Undersøkelsen gjennomføres av Vista Analyse på oppdrag for Kraftfylka. Kraftfylka har i dag 7 medlemsfylker, fra Agder i sør til Troms og Finnmark i nord. Hvis du har spørsmål om undersøkelsen, kan du ta kontakt med Vista Analyse ved Stine Mari Godeseth på e-post stine.mari.godeseth@vista-analyse.no eller tlf. 95439223.

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

*** 1. Vil du delta?**

Hvis du ønsker å delta i undersøkelsen må du krysse av i begge boksene under.
Ved å krysse av bekrefter du at du har mottatt og forstått informasjon om undersøkelsen.
Hvis du ikke ønsker å delta, kan du lukke dette vinduet.

- ☐ Jeg samtykker til å delta i spørreundersøkelsen
- ☐ Jeg godtar at innsamlede data kan brukes anonymt i forbindelse med Vista Analyses prosjekt om "Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser"

Ved å bruke knappene «Forrige» og «Neste» kan du navigere fram og tilbake i spørreskjemaet. Dine svar registreres fortløpende. Når du er ferdig, trykker du på knappen «Ferdig» på siste side i spørreskjemaet. Etter dette vil det ikke lenger være mulig å endre dine svar. Klikk på knappen «Neste» for å komme til første spørsmål i spørreskjemaet.

1

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 2. Hvilket NHO regionskontor representerer du?

- Agder
- Innlandet
- Nordland
- Rogaland
- Vestfold og Telemark
- Vestlandet
- Arktis

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

2

* 3. Fylkeskommunene har en rekke virkemidler rettet mot næringsutvikling fra energiressurser. Nedenfor er det listet opp ulike virkemidler.

Vi vil gjerne ha din vurdering av hvordan virkemidlene fungerer i praksis.

På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av *ny kraftforedlende industri*?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/delelerskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

3

* 4. På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for *elektrifisering av andre næringssektorer* (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/deleierskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

4

* 5. På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for *økt produksjon av fornybar energi*?

	Ikke i det hele tatt 1	2	3	4	I svært stor grad 5	Vet ikke
Regionale næringsfond	○	○	○	○	○	○
Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)	○	○	○	○	○	○
Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	○	○	○	○	○	○
Oppdrag til Innovasjon Norge	○	○	○	○	○	○
Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter	○	○	○	○	○	○
Investeringsselskap/næringsselskap/delelierskap	○	○	○	○	○	○
Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger	○	○	○	○	○	○
Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere	○	○	○	○	○	○
Regional planlegging	○	○	○	○	○	○
Regionalt samarbeid med Enova	○	○	○	○	○	○
Andre virkemidler,	○	○	○	○	○	○

vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

5

* 6. Hvilke virkemidler er viktigst å styrke for at fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for næringsutvikling og verdiskaping fra energiressurser? Velg opp til tre virkemidler. Du kan også nevne andre eller nye virkemidler.

- [ ] Regionale næringsfond
- [ ] Regionale forskningsfond og forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)
- [ ] Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram
- [ ] Oppdrag til Innovasjon Norge
- [ ] Tilskuddsordninger rettet mot bedrifter
- [ ] Investeringsselskap/næringsselskap/deleierskap
- [ ] Samarbeid og nettverk med bedrifter og/eller kommuner/andre fylkeskommuner, f. eks. næringsklynger
- [ ] Rådgivning rettet mot bedrifter og gründere
- [ ] Regional planlegging
- [ ] Regionalt samarbeid med Enova
- [ ] Andre eller nye virkemidler, vennligst fyll inn:

VISTA ANALYSE

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Elektrifisering av transportsektoren

* 7. Fylkeskommunene har flere virkemidler rettet mot elektrifisering av transportsektoren. Disse er finansiert blant annet gjennom statlig støtte, herunder fra Enova. Virkemidlene omfatter:

- Regulatoriske virkemidler
- Offentlige innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlig anbud
- Subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy

Vi vil gjerne ha din vurdering av hvordan virkemidlene fungerer i praksis.

På en skal fra 1 til 5, i hvilken grad legger disse virkemidlene til rette for å utnytte kraft til elektrifisering av transportsektoren?

Ikke i det hele tatt				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

6

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

* 8. Hvilke virkemidler er viktigst å styrke dersom fylkeskommunene i større grad skal kunne legge til rette for elektrifisering av transportsektoren? Du kan også nevne andre eller nye virkemidler.

- [ ] Regulatoriske virkemidler
- [ ] Offentlige innkjøp, i form av miljø- og klimakrav i offentlige anbud
- [ ] Subsidier, i form av støtte til utbygging av infrastruktur og støtte til innkjøp av nullutslippskjøretøy

Andre eller nye virkemidler, vennligst fyll inn:

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

Regionreformen

* 9. Gjennom regionreformen vil regjeringen legge til rette for at det regionale folkevalgte nivået skal styrke sin rolle som regional samfunnsutvikler slik at de får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning, jf. Meld. St. 6 (2018-2019) Oppgaver til nye regioner.

På en skala fra 1 til 5, hvor mye eller lite har din fylkeskommune fått styrket sin rolle som regional samfunnsutvikler som følge av regionreformen?

Ingen endring				I svært stor grad	
1	2	3	4	5	Vet ikke
○	○	○	○	○	○

Fylkeskommunenes virkemidler for verdiskaping fra energiressurser

7

10. Du har besvart alle våre spørsmål. Dersom du har kommentarer til ett eller flere temaer som vi tok opp i spørreskjemaet, vennligst skriv de her:

8

B Fordeling av svar på spørsmål

I dette vedlegget viser vi fordelingen av svar på spørsmålene som omtales i kapittel 4.1.1 til 4.1.3.

B.1 Virkemidler for næringsutvikling

B.1.1 Etablering av ny kraftkrevende industri

Figur B.1 Fordeling av svar på spørsmålet *«(…) På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av ny kraftforedlende industri?»*

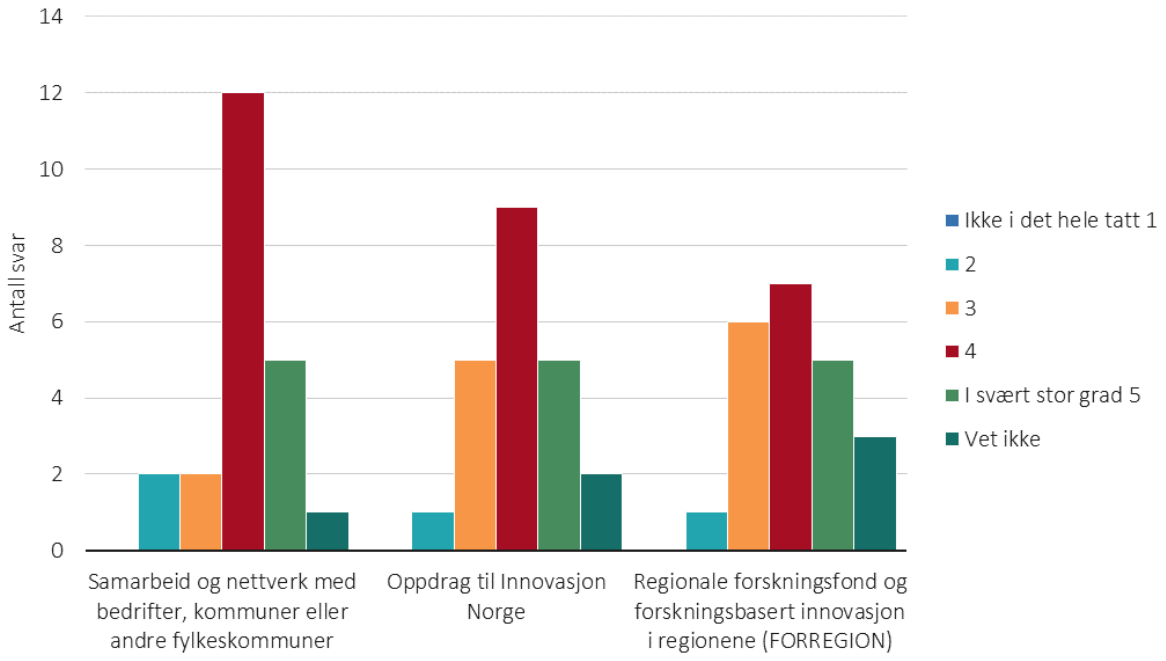

Figur B.2 Fordeling av svar på spørsmålet *«(…) Fordeling av svar på spørsmålet «(…) På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av ny kraftforedlende industri?»*

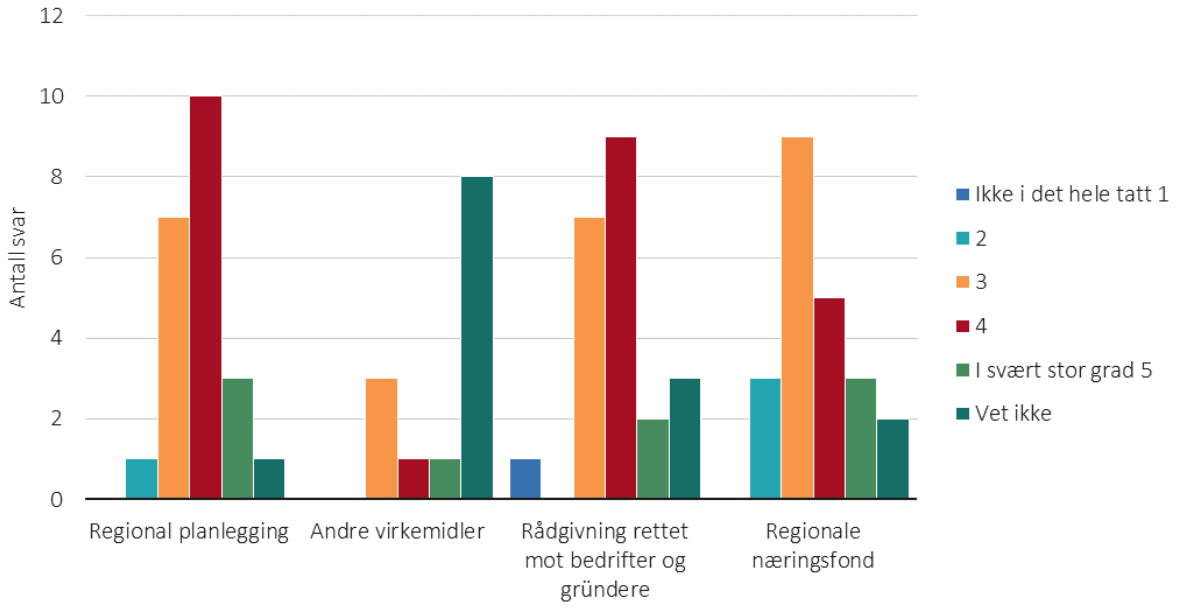

Figur B.3 Fordeling av svar på spørsmålet *«(…) På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for etablering av ny kraftforedlende industri?»*

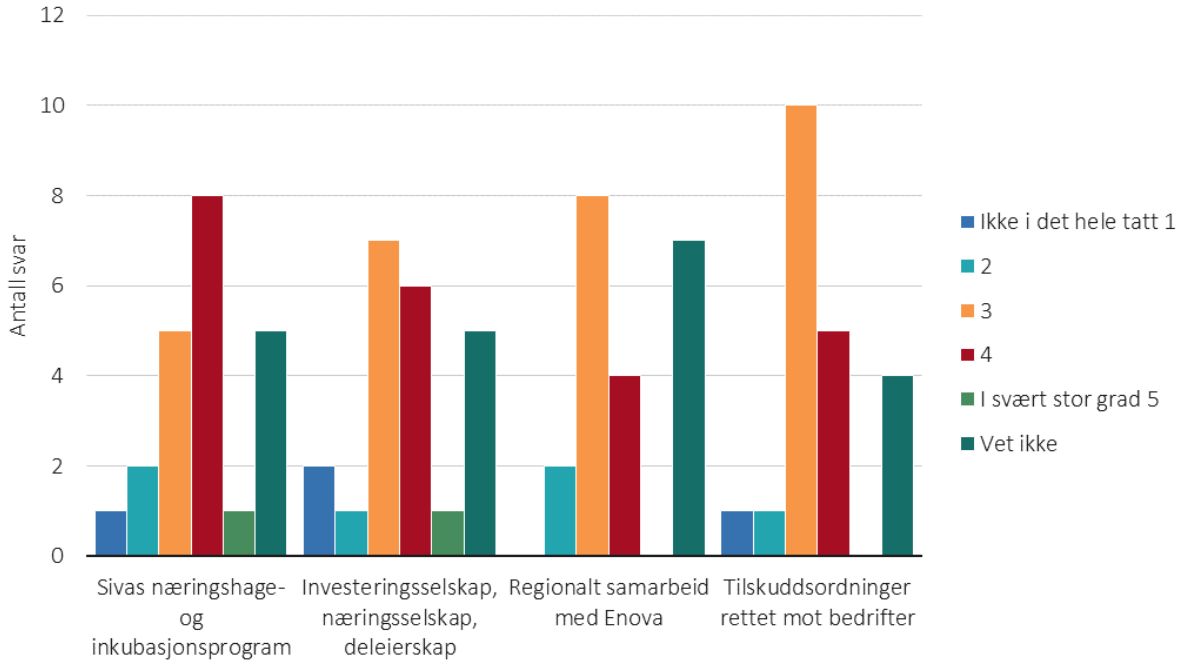

B.1.2 Elektrifisering av andre næringssektorer

Figur B.4 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for elektrifisering av andre næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)»?*

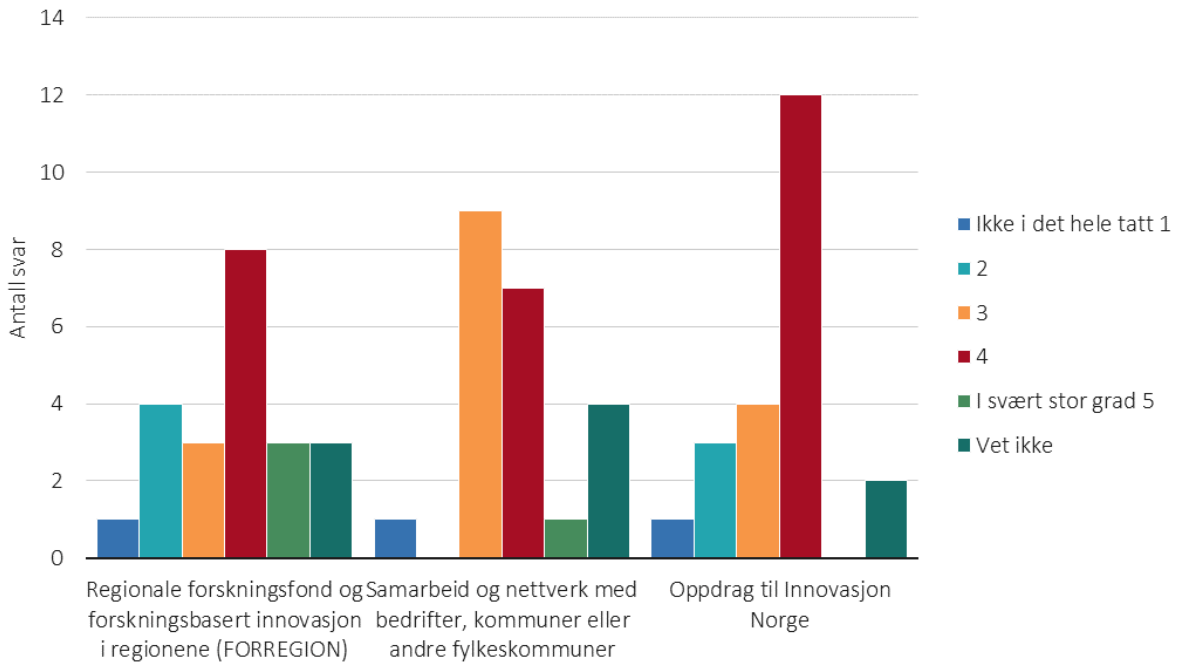

Figur B.5 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for elektrifisering av andre næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)»?*

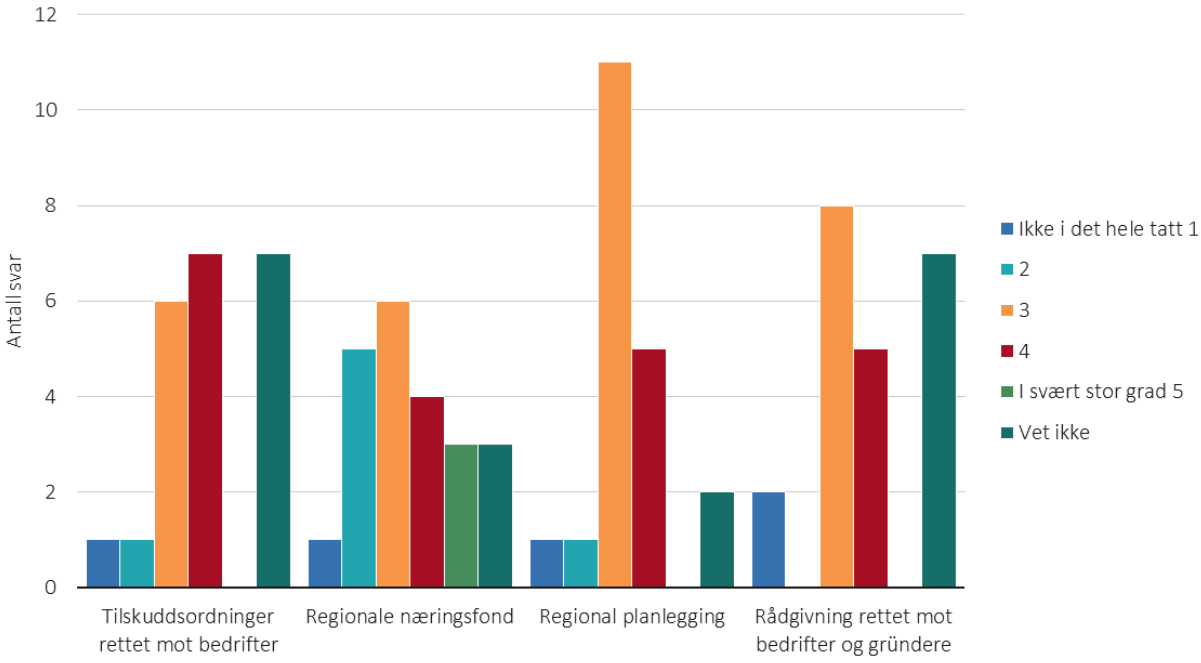

Figur B.6 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for elektrifisering av andre næringssektorer (f.eks. av maritim sektor, bygg og anlegg, olje og gass)»?*

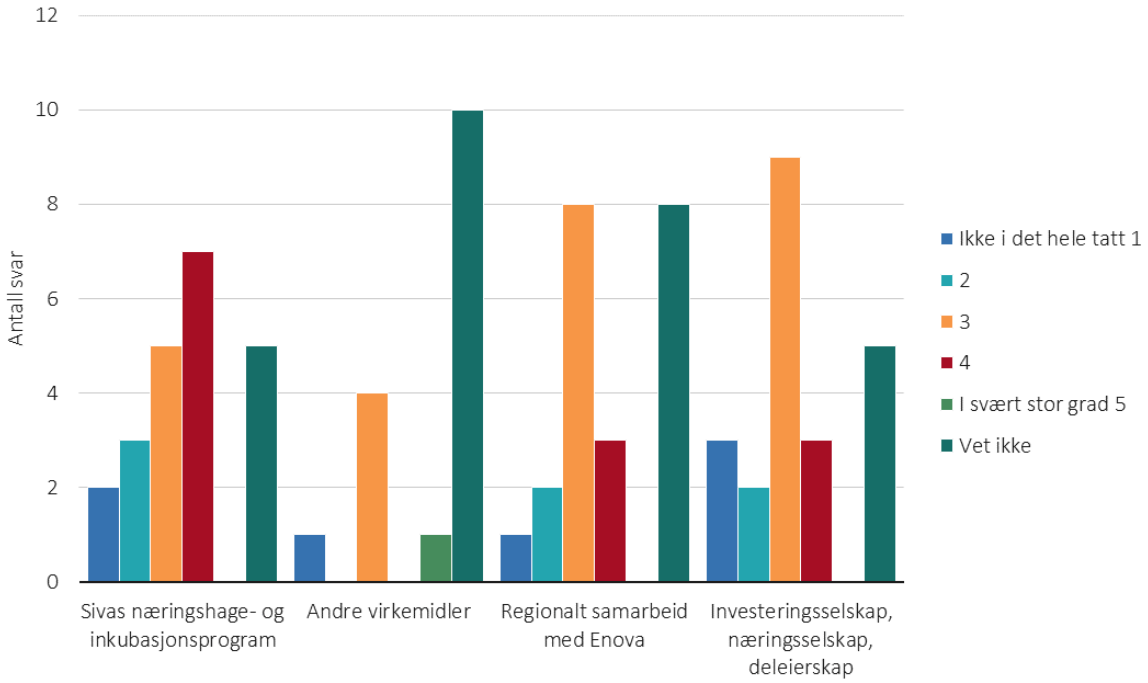

B.1.3 Økt produksjon av fornybar energi

Figur B.7 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for økt produksjon av fornybar energi?»*

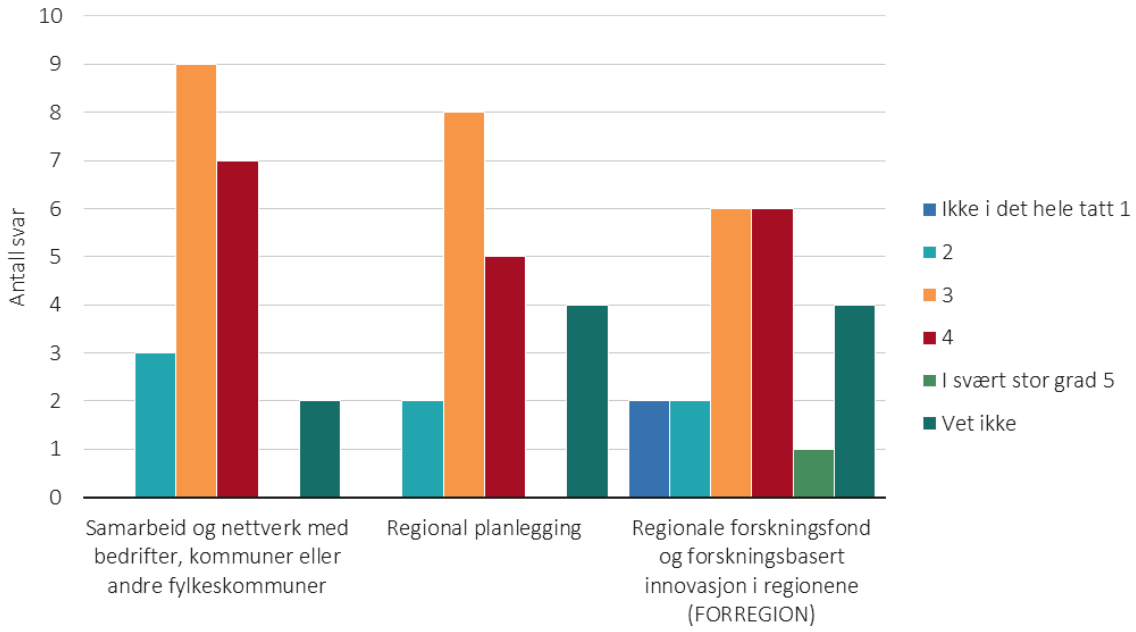

Figur B.8 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for økt produksjon av fornybar energi?»*

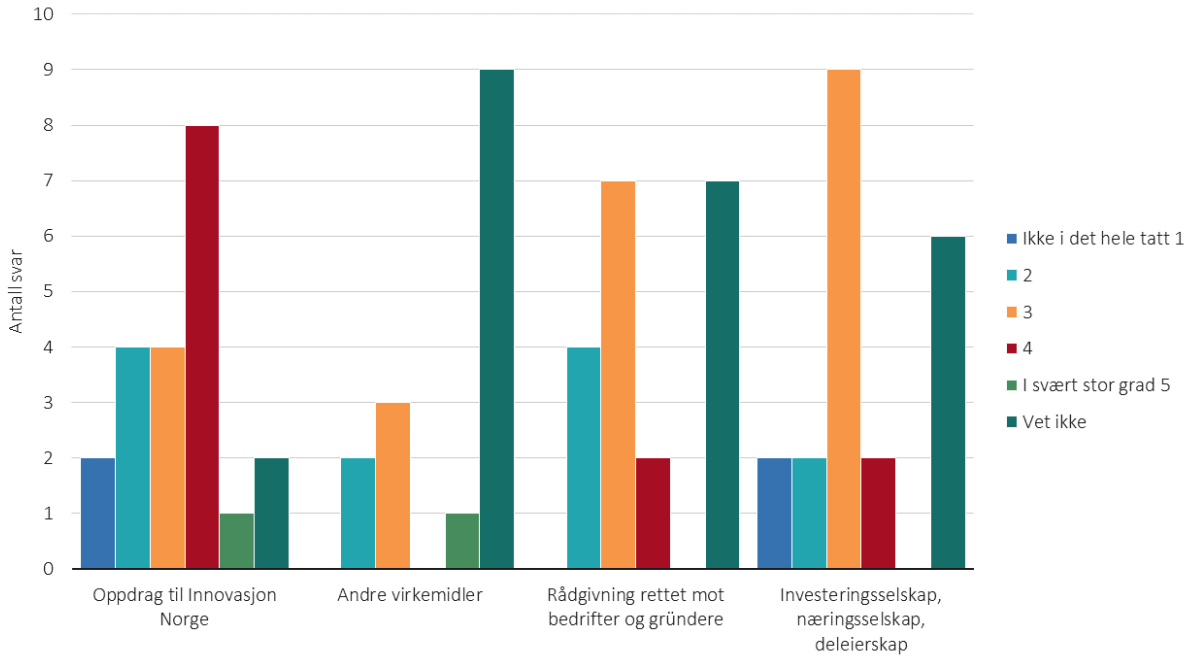

Figur B.9 Fordeling av svar på spørsmålet *«På en skala fra 1 til 5, i hvilken grad legger virkemidlene til rette for økt produksjon av fornybar energi?»*

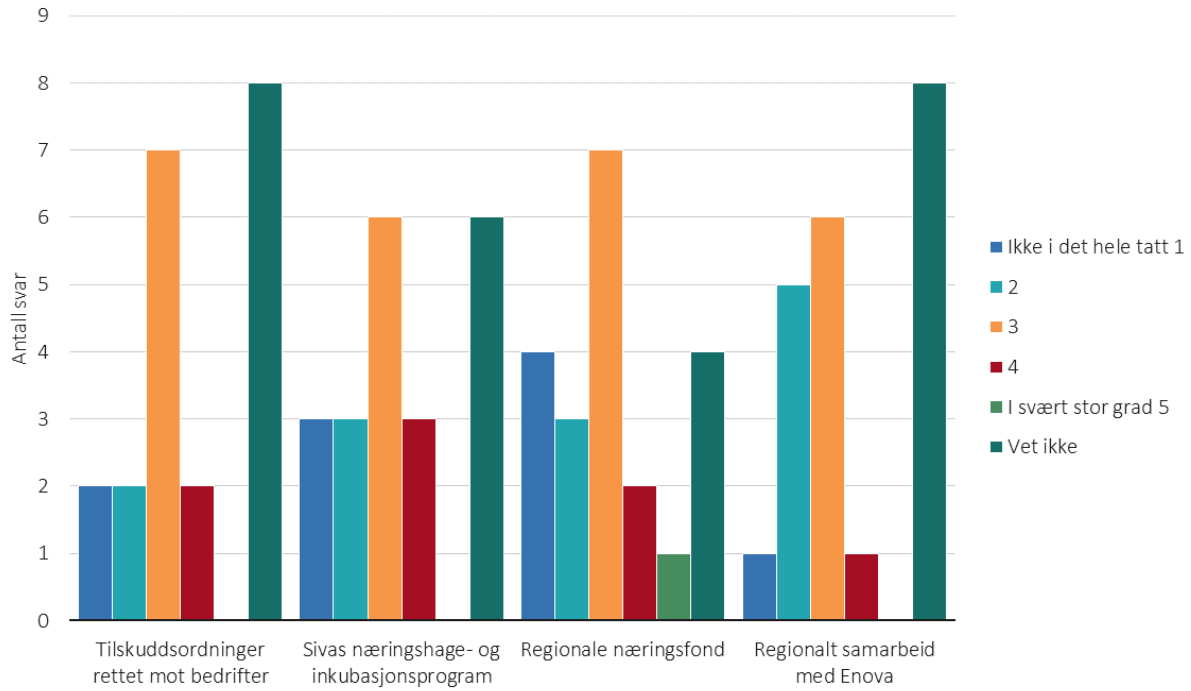

Vista Analyse AS
Meltzers gate 4
0257 Oslo

post@vista-analyse.no
vista-analyse.no